גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

ישנו משל ידוע, שרבי שמעון בר יוחאי הוא שליח ששולח העם ברצונו
להכיר את מלכו, והוא חוזר ומספר על המלך בסודות ספר הזהר;
האריז"ל הוא שליח שני, שחוזר ומביא לעם תמונה־צלום של המלך,
בסודות המפורטים־הציוריים להפליא שבכתבי האריז"ל;
אבל הבעל שם טוב הוא השלישי שמביא את המלך עצמו אל העם —
העם שכבר לא מוכן להסתפק בסיפורים וציורים, בדיבורים על המלך,
אלא רוצה לראות אותו ולקחת אותו לעצמו.
בדור שלנו אנחנו זקוקים לבעל שם טוב, שיביא אלינו את המלך עצמו.

[מתוך השיעור 'סוד ההשלמה']

אמר תשפ"ו

400 | שנה שמינית

אמר ה'תשפ"ו

04 **נחישות והשלמה**
נקודה מעובדת
נשיאת הפכים בדרך לגאולה

05 **מחשבת צדיקים**
מאור עינים לפרשת אמר
להעלות ולהתעלות דרך ה'אין'

11 **סוד ההשלמה**
כוונות חדשות בספירת העומר
ההשלמה עם המציאות
והפריצה למשיח

19 **שומע כעונה בספירת העומר**
פניני ספירת העומר
עיון בנגלה ובפנימיות
בהלכות ספירת העומר

25 **פרקי אבות** פרק ד משנה ב
שכר עברה
הגמול הטוב על עברות - מדת השפלות

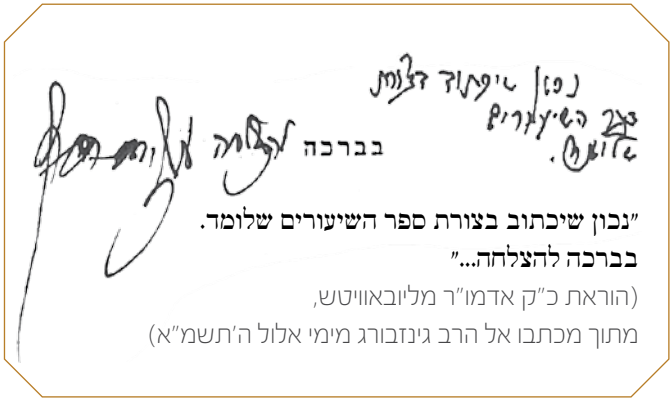
26 **הסיפור החסידי**
החשבון היה נכון
רבי שמואל מקארוב

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
תגובה אימפולסיבית וברכה מתוקה
למסיבת סידור

29 כַּאֲשֶׁר עִלָּגִ֑ים
אֵין מַצָּב אָבוּד
רָזִי יְלַמֵּד אוֹתָנוּ עַל 'הִזְדַּמְּנוּת שְׁנִיָּה'
וּמָה הַקֶּשֶׁר לְרַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה בת אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

ב"ה

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

שלשה שיעורים בגליון השבוע: שיעור **מאור עינים** על הפרשה, חלק נוסף ויקר מ**סעודת משיח** ו**פניני ספירת העומר** מורחב.

השיעור הראשון – **מחשבת צדיקים** – הוא השיעור השבועי ב**מאור עינים** על הפרשה ובו התבאר איך עבודת הצדיק ["ועמך כולם צדיקים"] היא **להעלות** נפשות, מתוך תפלה על כל יהודי שנכנס למחשבתו, **ולהתעלות** בעצמו תמיד, כשהמעבר בין מדרגה למדרגה הוא בסוד ה'**אין**' היוצר את **הכלי לקומה הבאה**.

השיעור השני – **סוד ההשלמה** – הוא חלק נוסף (וכנראה אחרון) מ**סעודת משיח** המרוממת דהאי שתא, ובו התבארו שתי **כוונות פנימיות־נפשיות** לספירת העומר. כוונה אחת 'רזית' יותר, על יסוד ביאור של **רבי לוי יצחק שניאורסון** לזֹהר, וכוונה שניה נפשית־פנימית יותר, ש**מגדירה מחדש** את התכונות העיקריות של שבע מדות הלב. המאמר 'צובר תאוצה', כשהוא מגיע לשיאו בהתמודדות עם נקודה רגישה – **מתי צריך לחתור קדימה בנחישות** ש'לא רואה בעינים' **ומתי נדרשת השלמה עם המציאות**, בחיים בכלל ונוגע להבאת המשיח בפרט. השיעור מתפרסם לקראת שבוע ההוד, שבוע ההשלמה, ומספק **הכנה מיוחדת לל"ג בעומר** הבא עלינו לטובה.

השיעור השלישי – **שומע כעונה בספירת העומר** – הוא מדור **פניני ספירת העומר מורחב** בנוגע בעיון הלכתי ופנימי ל**דין שומע כעונה** בכלל ובספירת העומר בפרט ומתוכו עולה כי **מהות מצוות הספירה** היא לא רק האמירה, אלא הכוונה הפנימית. חלקו השני של מאמר זה יתפרסם **אי"ה בגליון הבא**.

טנא מלא ברכות – מזל טוב מזל טוב – לחבר המערכת החשוב, **הדולה ומשקה** לרבים מתורתו של הרב – **הרה"ח איתיאל** שי' **גלעדי** וב"ב, לרגל **שידוכי בִתו** שרה־פליאה תחי' עם הת' לוי יצחק שי' וינגורט. בנין עדי־עד.

שמו לב: **התוועדות ל"ג** בעומר תתקיים השנה ב**אנגלית** בבית כנסת שירת דוד ברחוב מתתיהו הכהן 40 ב**אפרת**, ביום שני, ליל ל"ג בעומר, בשעה **20:30** (דמי כניסה 50 ש"ח). כתמיד, תוכלו גם לצפות בה ב**שידור ישיר** [עם **כתוביות** בלשון הקדש].

שבת שלום ומבורך,

המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשיות **בהר־בְחֻקתי** הבעל"ט:

נ"ך יומי – איוב פרקים ח־יד; **משנה – זבחים** פרק יב.

רוצים להבין עוד?
עברו לשיעור בנגלי 11 >>

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

נחישות והשלמה

עבודת ה' דורשת מהיהודי להיות נחוש, להתגבר על כל המניעות ולא להתבלבל מעלמא דשקרא. גם בשביל להביא את המשיח, אמר הרבי מליובאוויטש שצריכים 'עשרה עקשנים'. הצדיק מתעקש גם מול הקב"ה, כביכול, עד ש"צדיק גוזר והקב"ה מקיים" ואפילו "הקב"ה גוזר וצדיק מבטל".

ועם זאת, היהודי גם מסתגל לכל מציאות אליה הוא נקלע, מתוך אמונה בהשגחה הפרטית, ב"מילי דעלמא" ופעמים רבות גם ב"מילי דשמיא", מתוך הנחה שכעת ה' רוצה שיעבוד אותו באופן הזה. צדיקים מתעקשים לבטל גזרות — אבל לפעמים הם מרימים ידים ומודים שנכשלו. גם העקשנות להביא את המשיח "היום" — כדברי המשיח עצמו — עדיין לא צלחה, ועם ישראל נאלץ להשלים עם כך שעד כה ה' אמר "היום לא"...

יהודי הוא נושא הפכים בעצם. כבן ל"עם חכם ונבון" הוא יודע ש"אלו ואלו דברי אלהים חיים", ומסוגל לשאת את ההפכים לא רק בהכרתו — בשכלו ובאמונתו — אלא גם בתחושות לבו, כאשר "בכיה תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא". כך הוא מכיל בקרבו יחד את הנחישות וההשלמה.

הנחישות היא תכונת ספירת הנצח, הנחושה לנצח את כל המניעות, וההשלמה היא תכונת ספירת ההוד, היודעת להודות במה שמעליה, להכנע ולהשלים עם המציאות. הספירות נצח והוד הן שתי הרגלים, הצועדות יחד בשיתוף פעולה (עד שהן נקראות "תרין פלגי גופא").

נחישות ש'לא רואה את המציאות בעינים' עלולה להפוך לשגייה בדמיונות או להביא לשבירת הכלים — במקום שאדם יתקדם באמת אל היעד הוא 'ינעל' על ציור מסוים שבנה לעצמו ויבנה לעצמו עולם דמיוני בו הכל מתחולל כרצונו־שלו, בלי קשב למציאות ולהשגחת ה' המתגלה בה. השלמה בלי נחישות, גענועים וחתירה אל היעד, עלולה להפוך לפסיביות, ליאוש וגם להסבר שהמציאות הפגומה היא טובה לכתחילה.

לכן, נדרשות שתי התכונות: הנחישות צריכה להיות מחוברת למציאות, מביטה בה במבט מפוכח, מתקנת את עצמה בהתאם להתרחשויות ולא 'בורחת' לעולם הדמיון. להשלמה אסור לבטל את החזון ואת השאיפה, אלא רק לתת לה אחיזה במציאות, בלי לדמיין ובלי להשבר. "משיח בא בהסח הדעת" — כשרואים שההתעקשות לא משיגה את מטרותיה צריך לדעת להשלים ולהרפות, ודווקא מתוך כך 'להקים לתחיה' את השאיפה למשיח באופן מבורר יותר.

ל"ג בעומר, הוד שבהוד, יום ההילולא של רבי שמעון בר יוחאי, הוא יום ההשלמה שבהשלמה. רשב"י מביט במבט מפוכח על המציאות בדור של גלות וחורבן, ועם זאת מבעיר את האש העקשנית, הנצחית והמנצחת, של פנימיות התורה. לפני רשב"י לא חרב בית המקדש — לא מתוך התעלמות מהמציאות, אלא מתוך השלמה עם כך שבית המקדש בעצם מעולם לא התקיים (שהרי המקדש שחרב לא מימש באמת את רצון ה' בתחתונים), המצמיחה נחישות לחתור אל יעודי הגאולה של המשיח והמקדש האמתיים, המתקיימים בינתים באמונה התמימה של המשלים־הנחוש.

שיעור

מאור עינים לפרשת אמֹר

מחשבת צדיקים

קיצור מהלך השיעור

בשיעור מאור עינים השבועי נלמדו שתי תורות קצרות המשלימות זו את זו. הראשונה, והעיקרית, מלמדת על **עבודת הצדיק** – **להעלות נפשות** שנפלו ו**להתעלות בעצמו** באין־ערוך – כאשר בשיעור מוסבר כיצד עבודה זו שייכת **לכל אחד ואחת**, "ועמך כֻּלם צדיקים". בעלית הצדיק **ממדרגה למדרגה** יש רגע של **'אין'**, בו הוא מחזיק את עצמו רק באמצעות ה**רשימו** של המדרגה הקודמת, ובתורה השניה מוסבר – בהקשר של ספירת העומר, המצוה בה אנו עסוקים בימים אלו – **סוד הרשימו כיוצר כלי לאור חדש** ממדרגה גבוהה באין ערוך.

א. להעלות ולעלות

לעשות טובה למי שעולה במחשבה

אמור אל הכהנים וגו' לנפש לא יטמא בעמיו וגו'. הענין נודע שיש נפשות שנפלו ממדריגתם וצריכים להעלותם ולקשרם למעלה, וזה נעשה על ידי הצדיק המקשר הכל ומעלם.

כאשר מדובר בספרים הקדושים על עבודה של הצדיק – כדוגמת העלאת נפשות שנפלו, אודותה מדובר כאן – אפשר לתהות מה השייכות של הדברים אלינו, היהודים הפשוטים. אכן, אליבא דאמת אין לחשוב שמדובר במשהו נבדל מאתנו. "ועמך כֻּלם צדיקים"[א] – כל אחד הוא צדיק, ורק דרוש רצון כדי לגלות זאת, ולכן יש לו שייכות גם עבודות של צדיק אמיתי, על כל פנים "אפס קצהו ושמץ מנהו"[ב].

והוא, כי הצדיק קשור בבורא יתברך במחשבתו הקדושה, ואותו הנפש והניצוץ החושק ורוצה לעלות מנפילתו בא אליו במחשבתו, הוא סימן שלהעלותו הוא מבקש ולהקימו מנפילתו,

"המחשבה משוטטת תמיד", בכל מיני עניינים, ובמחשבה מופיעות לעתים קרובות כל מיני דמויות – של אנשים שחיים בעולם הזה וגם של אנשים שנמצאים כבר בעולם האמת (או פרצופי אנשים שכלל לא מכירים). כאשר עולה במחשבת האדם דמות של מישהו,

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. שבת אחרי־קדושים תשפ"ו – כפ"ח.

א ישעיה ס, כא.

ב ראה תניא פמ"ד.

מהעולם הזה או מעולם אחר, אות הוא כי מבקשים ממנו לעשות לו טובה. איך? קודם כל במחשבה טובה — לחשוב טוב על אותו אדם (הרי כתוב "ואיש את רעת רעהו אל תחשבו בלבבכם"[ג] ו"מרובה מדה טובה"[ד], שיש לחשוב רק טוב על כל אחד שעולה במחשבה). והעיקר, בתפלה — להתפלל שה' ייטיב לו במה שהוא צריך, בגשמיות וברוחניות. יסוד היסודות של הבעל שם טוב הוא לדעת שהכל בהשגחה פרטית, וגם מחשבה שעולה לאדם היא בהשגחה פרטית — ה' רוצה שאתפלל כעת על אותה נפש. זהו פירוש עמוק ב"הלואי יתפלל אדם כל היום כולו"[ה] — אין הכוונה לחזור שוב ושוב על תפלת שמו"ע, אלא להיות מודע למה שעולה במחשבה המשוטטת תמיד ומתוך כך להיות במצב מתמיד של תפלה[ו]. התפלה היא "עבודה שבלב"[ז], דהיינו שעיקרה במחשבה. שוב, אם אני נזכר במישהו סימן שהוא במצב של נפילה (שעל כן הוא 'נפל' במחשבתי) והוא מבקש הקמה — צריך להאמין ולדעת שאחרת הוא לא היה נכנס במחשבתי — ועלי למלא את תפקיד הצדיק שמעלה אותו למעלה בתפלה (וכידוע הקשר בין תפלה לנפילה[ח], ובפרט בכוונת נפילת אפים, שעניינה ירידה למטה להעלות נשמות וניצוצות נפולים[ט], ודוק).

ואז הצדיק צריך לראות שלא ימשיכהו ח"ו למטה,

מכיון שמדובר במי שנמצא במצב של נפילה יש בו כעת רע — הוא מעורב טוב ורע, כמו קליפת נגה[י], והצד האפל שלו עלול להיות מסוכן. קודם כל, יתכן שבמקום לחשוב עליו טוב יתעורר עליו כעס, וזו נפילה של החושב, ויתכן גם שהרע שבו יעורר את הרע שבאדם החושב עליו. כשמישהו נכנס למחשבת האדם־הצדיק — "ועמך כלם צדיקים", כנ"ל — או שהצדיק יעלה אותו או שאותו אחד יפיל את הצדיק.

אלא יאחז צדיק דרכו לאחוז בבורא יתי' וביראתו, ואז מתקרב ומקרב הנפש ההיא גם כן.

רבי מאיר מפרימישלאן אמר: מי שקשור למעלה — לא נופל למטה[יא]. כדי להמנע מנפילה צריך לאחוז למעלה, בבורא יתברך וביראתו, ואז הצדיק נמצא בתנועה מתמדת של התקרבות ויכול לקרב גם את מי שעולה במחשבתו ומבקש העלאה.

ונודע שכל הקרוב קרוב קודם, מפני שהוא קרוב לשרשו של הצדיק מתעלה ומתקרב תחלה לתקנו למי שצריך תיקון.

מי שבא לאדם ומבקש ממנו טובה, שיעלה את נשמתו, הוא מי ששייך לשרשו וקרוב אליו כאשר "הקרוב קרוב קודם".

נפילה בדרך להתעלות

ויש עוד בחינה אחת, שאם הצדיק עצמו רוצה לעלות למדריגה יותר גדולה ממדריגתו, אז תחלה נוטלים ממנו החיות והקדושה שהיה לו מקודם,

כשם שהצדיק מעלה אחרים, כך הוא עצמו רוצה וצריך לעלות תמיד "מחיל אל חיל"[יב], ממדרגה למדרגה, וכשהוא רוצה לעלות למדרגה גבוהה באין־ערוך ממקומו הראשון הוא צריך ליפול ממדרגתו הראשונה, להגיע לנקודת 'אין' בין 'יש' ל'יש'[יג]. כך ידוע מצדיקים שכדי לבוא לארץ ישראל צריך לוותר, במסירות נפש, על כל המדרגות הקודמות שהיו לו בחוץ לארץ[יד]. אדם רוצה להתעלות ודווקא לשם כך מפילים אותו ("כי נפלתי" — דווקא — "קמתי"[טו], "שבע יפול

ג זכריה ח, יז.
ד יומא עו, א.
ה ברכות כא, א.
ו ראה גם הטבע היהודי מאמר "התפלה המתמדת".
ז תענית ב, א.
ח ע"פ דברים ט, יח. ראה דברים רבה ב, א.
ט שער הכוונות דרושי נפילת אפים דרוש ג. ובכ"מ.
י ע"ח שמ"ט פ"ב. ובכ"מ.
יא ראה ספר השיחות תרצ"ו עמ' 95 ואילך. ובכ"מ.
יב תהלים פד, ח.
יג יונת אלם פ"ג; נצח ישראל פכ"ו. ובכ"מ.
יד ראה שבחי הר"ן סדר הנסיעה שלו לא"י יג. ובכ"מ.
טו מיכה ז, ח.

צדיק וקם"[טז]). לפעמים הוא גם עושה זאת באופן יזום, כמו רבי זירא, שכאשר רצה לעלות לארץ ישראל צם מאה תעניות כדי לשכוח את תלמוד בבלי ולזכות לתלמוד ארץ ישראל[יז] — לעלות ממוחין דאמא למוחין דאבא[יח]. אכן, כמו שכתוב בתניא — בחנוך קטן, הקדמת שער היחוד והאמונה — גם כשהצדיק נופל ממדרגתו הוא לא כמו כל אדם, אלא נשאר בו רשימו ממדרגתו הקודמת. בעצם, הרשימו — שהוא ירחיב לדבר עליו גם בתורה הבאה בספר, כדלקמן — הוא הכח לקום מהנפילה ולחזור למדרגתו (ולמעלה ממנה). אם האדם נאחז ברשימו, בזכרון של המדרגה הקודמת שנותן כח לקום, הוא עומד בנסיון — הנפילה היא נסיון (ורמז: **נפילה** ע"ה עולה **נסיון**) — וקם מהנפילה, ואז הוא זוכה למדרגה גבוהה באין ערוך.

וכשהוא אחר כך מתעצם בתשוקתו ומתקרב לה', מוסיפין לו מעלה יותר על מעלתו, כי עמד בנסיון.

מלה חשובה כאן היא "מתעצם" — הנסיון בא לבחון את כנות הרצון של האדם, כמה הוא באמת רוצה להתעלות, וכשהוא מגלה שזהו רצון עצמי שלו ומשתוקק להתעלות ולהתקרב לה' הוא עומד בנסיון וזוכה לעלות למדרגה גבוהה באין ערוך.

> הנסיון בא לבחון את כנות הרצון של האדם, כמה הוא באמת רוצה להתעלות

"להזהיר גדולים על הקטנים"

וזהו אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת, פירש רש"י להזהיר גדולים על הקטנים, הם מדריגות הנפשות שנפלו צריכים הגדולים להעלותם.

את הכפל של "אמר... ואמרת" מסביר רש"י "להזהיר גדולים על הקטנים" — הגדולים־הצדיקים צריכים להעלות את הקטנים־הנפולים. אדם צריך לדעת את הגדולה שלו, ולהבין שכאשר מישהו עולה במחשבה זו בקשה של קטן — שנמצא כעת במצב של קטנות — לעזור לו ולהעלותו. כל נושא הקטנות והגדלות שייך לימי הספירה, בהם לפי האריז"ל[יט] יוצאים מקטנות לגדלות וחוזר חלילה (עד שמגיעים לשלמות הגדלות ביום מתן תורה). צריך לדעת שלפעמים אני גדול, שעולים במחשבתי 'קטנים' שצריך להכיה, ולפעמים אני קטן, שאז אני עולה במחשבתם של גדולים ממני כדי שיעשו לי טובה ויעלו אותי.

לנפש לא יטמא בעמיו, ר"ל שלא יומשך הצדיק ח"ו אחרי הנפש ההיא שהוא בעמיו, היינו מדריגה הפחותה.

הנפשות שצריכות העלאה הן הנפשות שנמצאות במצב של "לעמיו", מצב של גחלים עוממות[כ], שהחלק האפל גובר בהן ומעמעם את האור והאש שלהן. לכן מי שעוסק בהעלאה שלהן צריך להזהר שהוא לא ימשך ויפול אחרי החלק האפל והעמום.

כי אם לשארו זו אשתו (יבמות כב:), אשה יראת ה' (משלי ל, לא), ר"ל שידבק ביראת ה'.

ואחר כך פירש הפסוק אליו, ר"ל כל זה מפני שהנפשות ההם קרובים אל הצדיק בשרשו, לכן באים אליו לעזרתו, שהם לאביו ולאמו וגו', ועל דרך זה כל הקרוב קרוב קודם.

בפרשה מופיע פעמיים שרש **קרב** ("הקרוב קרוב קודם"), בהתחלה, "לשארו הקרֹב אליו"[כא], שחז"ל דורשים על אשתו, כפי שהוא מביא כאן, ובסוף, "ולאחֹתו הבתולה הקרובה אליו"[כב] — בתחלה בכתיב חסר, "**הקרֹב**" (אותיות **רבקה** ו־**קרבה**), ובסוף בכתיב מלא, "**הקרובה**", המשלימים ל־625, 25 ברבוע, אדם במילוי (**אלף דלת מם**) וכו'. הוא כותב "שהם לאביו ולאמו",

טז משלי כד, טז.
יז בבא מציעא פה, א.
יח ע"פ תקו"ז חדש צח, א.
יט דרושי פסח וספיה"ע בשעה"כ ופע"ח.
כ תניא שעהיוה"א פ"ז.
כא ויקרא כא, ב.
כב שם פסוק ג.

אך בפסוק הסדר הוא "לאמו ולאביו", האמא קודמת לאבא, ומסבירים[כג] שהקרבה לאמא היא ודאית יותר מהקרבה לאב — "הקרוב קרוב קודם" גם בתחושה מוחשית וברורה של קרבה.

קרקע בתולה

אחרי דרשת תחלת הפרשיה על העבודה הראשונה שהוא הזכיה, העלאה של נפשות נפולות, הוא דורש את סיום הפרשיה על העבודה השניה, העליה של הצדיק עצמו (ושוב, "ועמך כֻּלם צדיקים"):

ולאחותו הבתולה וגו'. **כי כתיב** (משלי ז, ד) **אמור לחכמה אחותי את**, ר"ל **אם רוצה ליכנס** למדריגת חכמה יתר על מעלתו. **ונקרא הבחינה ההיא בתולה, בחי' איש לא ידעה, שעדיין לא השיג אותה מעולם, וזהו אשר לא היתה לאיש.**

גן עדן הוא קרקע בתולה – מדרגה לא ידועה וקבועה מראש, אלא משהו שכל אחד מעצב לעצמו לפי עבודתו

על החכמה נאמר "החכמה מאין תמצא"[כד] — היא באה מבחינת 'אין', אבל יש לה גם ממד של 'יש' (מציאות ממשית של "תמצא")[כה]. לכן, בכל מדרגה שאדם נמצא, יש שאיפה לזכות "למדריגת חכמה יתר על מעלתו" — לעלות מה'יש' של החכמה שהשיג אל ה'אין' שלה, עליה שבאין ערוך. כל חכמה הופכת בסופו של דבר ל'יש', וצריכים לעלות ל'אין' שלמעלה ממנה — לשאוף שלא אשאר בהבנה שכלית ('השכלה'), אלא בדבקות פנימית באלקות ('עבודה'). המדרגה שאליה האדם לא הגיע היא בבחינת "בתולה", כשהדגש כאן הוא ש"איש לא ידעה", "אשר לא היתה לאיש" — לא רק מדרגה שאותו אדם עדיין לא השיג אותה, אלא מדרגה שאף אדם לא השיג אותה (היינו מדרגה נשאה ונעלמה, שהיא בלתי־מושגת בעצם).

בלשון חז"ל, השימוש במובן של "בתולה" בשביל משהו לא ידוע, כלומר לא 'מעובד', הוא בביטוי "קרקע בתולה"[כו] (הרי אשה היא "קרקע עולם"[כז] והיודעה — בא אליה — הוא כחורש קרקע בתולה). וכמה רמזים: "**קרקע בתולה**" עולה המלה הראשונה בתורה, "**בראשית**" — ההתחלה הבתולית של הכל. ראשי וסופי התיבות **קרקע בתולה** — **קב** בגימטריא **אמונה** ו־**עה** בגימטריא **בטחון** — יוצרים את המלה **בקעה**, שהיא מקום פתוח־בתול שדורש עיצוב, "בקעה מצא וגדר בה גדר"[כח] (בקעה גם מלשון בקיעה, כמו "אז יבקע כשחר אורך"[כט], סוד אור הקו[ל] הבוקע לקרקע הבתולה של חלל הצמצום, וכן בסוד "בקע לגלגלת"[לא], וד"ל). **קב־עה** (**אמונה־בטחון**) עולה גם **גן עדן**, רמז לכך שגן עדן הוא קרקע בתולה — מדרגה לא ידועה וקבועה מראש, אלא משהו שכל אחד מעצב לעצמו לפי עבודתו (וממילא "כל צדיק נכווה מחופתו של חברו"[לב], שהרי לכל אחד גן עדן ייחודי שאין לאף אחד אחר).

לה **יטמא**, ר"ל **בשבילה צריך שיוסר ממנו כל בחינתו של קדושה, ונמצא הוא נופל בעת ההיא מהקדושה ח"ו אל מקום טמא. אלא הצדיק מתחזק, ואז מוסיפין לו באמור, ויצא מאפילה לאור גדול.**

כפי שנתבאר קודם, כדי לעלות למדרגה חדשה — קרקע בתולה — נדרש קודם נסיון של נפילה, זמן בו האדם מאבד את כל מדרגותיו ועליו להאחז ברשימו. הנפילה כאן מתוארת בלשון טומאה, שיש בה גם מובן של אטימות

כג ספרא עה"פ. וראה גם רבינו בחיי וכלי יקר, ובכ"מ.
כד איוב כח, יב.
כה וראה עוד על שני הממדים בשיעור שבת תזו"מ (נדפסה בגליון אחו"ק) השתא.
כו עבודה זרה לב, א.
כז ע"פ סנהדרין עד, ב.
כח עירובין ו, א; ק, ב; חולין קי, א.
כט ישעיה נח, ח.
ל תו"ח בראשית קפט, ג.
לא שמות לח, כו.
לב יל"ש ישעיהו רמז ת (וראה תנחומא פינחס פי"ד).

וטמטום — בנפילה האדם חווה טמטום המח וטמטום הלב, אבל כשהוא מתחזק ועומד בנסיון הוא חוזר למעמדו הראשון ואף עולה למדרגה גבוהה באין ערוך.

ב. כלי חמדה

הרשימו יוצר כלי

התורה הבאה משלימה את החלק השני של התורה הקודמת — העמידה בנסיון כדי לעלות בדרגה — בהסבר פנימי של סוד הרשימו ותפקידו (כפי שהוזכר בקיצור):

וספרתם לכם וגו'. חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה, חיבה יתירה נודעת להם וכו' (אבות פ"ג מי"ד).

כלל הדבר, שתענוג תמידי אינו תענוג, לכך והחיות רצוא ושוב (יחזקאל א, יד). אך אינו נפסק רק שמשאיר רשימו.

בחסידות מוסבר[לג] שהתענוג מכוון כנגד פנימיות הכתר — פרצוף עתיק יומין. אכן, בתוך פרצוף עתיק יומין גופא יש הבחנה בין שבע המדות התחתונות (ז"ת דעתיק), המלובשות־נתפסות בפרצוף אריך אנפין (כח הרצון), שהן תענוג מורכב, לשלש המדות העליונות (ג"ר דעתיק), המכונות גם "רישא דלא ידע ולא אתידע"[לד], שהן תענוג פשוט בלתי מורכב, תענוג עתידי, שבעולם שלנו מתבטא כאמונה פשוטה ללא טעם[לה]. האמונה היא תענוג בלתי נודע — אף אחד לא באמת יודע ומבין מהי אמונה — אבל היא הכח המניע הפנימי ביותר בנפש ("כח המניע הבלתי מתנועע"[לו]). הכלל "תענוג תמידי אינו תענוג"[לז] נכון דווקא לגבי התענוג המורכב, שבו יש שינויים, אבל האמונה שלמעלה ממנו היא תענוג עצמי שבחינת "לא שניתי"[לח], ללא כל שינויים (תענוג תמידי שרק מתעצם מרגע לרגע, ושבעצם נמצא מעל לזמן לגמרי).

בכל אופן, בתענוג עליו מדובר כאן — מושג התענוג הידוע לנו — יש השתנות ונדרש לחדש אותו כל פעם, ולכן יש בו תנועה של "רצוא ושוב", "רצוא" של הסתלקות ואחריו "שוב" של התחדשות האור. אכן, גם כאשר האור מסתלק ב"רצוא", הרי "כל דבר שבקדושה אינו נעקר לגמרי מכל וכל ממקומו ומדרגתו הראשונה"[לט] והוא מותיר "רשימו". הרשימו, כפי שכבר הוזכר, הוא גם זכרון שמאפשר לשוב ולהתחזק (על דרך "הבלא דגרמי" שנותר על העצמות וממנו תחית המתים[מ]), אבל כאן הוא מסביר בעומק מה תפקידו של הרשימו:

ועל ידי שמסתלק עושה כלי שיוכל לקבל תענוג, ובלא הסתלקות לא היה כלי ולא היו יכולים לקבל תענוג.

בקבלה מבואר[מא] שמהתעבות האורות נתהוו הכלים. התעבות האורות מתחוללת על ידי הסתלקות האור — הממד הפנימי־הרוחני יותר של האור מסתלק, והרשימו שנשאר הוא בעצם הממד החיצוני־ה'עבה' של האור, וכשהוא נשאר לבד האור מתעבה ומתהווה כלי, שמאפשר להכיל־להשיג אור נעלה יותר (וכך גם המושג המקורי של הרשימו, רשימו שנותר אחרי הסתלקות האור מחלל הצמצום, הוא שרש הכלים[מב]).

וזהו חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה, כלי לקבל חמדה.

ההבנה הפשוטה היא ש"כלי חמדה" הוא התורה, אבל לפי ההסבר כאן החמדה היא

לג מאמרי אדה"ז תקס"ז עמ' שעט. ובריבוי מקומות.
לד ע"פ זהר ח"ג רפח, א־ב. ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ז עמ' 144. ובכ"מ.
לה ראה סוד"ה "הפך ים ליבשה" תשי"ט; הנפש פ"ד (עמ' עב). ובכ"מ.
לו ראה מורה נבוכים ח"ב פ"א; אברבנאל לישעיה ו; אור השכל ח"ג.
לז ראה מגיד דבריו ליעקב אות קסח בשם הבעש"ט. ובכ"מ.
לח מלאכי ג, ו.
לט תניא אגה"ק כז.
מ זהר ח"ג קסט, א; ספר הליקוטים משפטים פכ"ב.
מא ראה ע"ח ש"ד פ"א. ובכ"מ.
מב ראה לקו"ת הוספות לויקרא נד, א.

כל עוד תפקיד הרשימו ככלי לתענוג עליון עוד יותר איננו נמצא במודע – התענוג איננו שלם. רק כש"נודעת להם" התכלית של ההסתלקות והרשימו הוא נעשה כלי שלם לקבל תענוג גבוה עוד יותר

התורה (שאכן נקראת "חמדה גנוזה"[מג]) והתענוג שבה — התענוג הגדול ביותר בעולם, כמפורש בסיום תורה זו — ואילו "כלי חמדה" הוא הכלי לקבל את התענוג הזה (ורמז: **כלי חמדה** במספר קדמי עולה **אמת** — 21 ברבוע, סוד "**אהיה** אשר **אהיה**"[מד], כאשר רק חלק הקדמי כאן עולה **חי** ברבוע — כלי של אמונה, שהיא לשון מנא־כלי[מה], ל"תורת אמת"[מו], בסוד "איהו אמת, איהי אמונה"[מז]).

זהו חיבה יתירה, שיהיו יכולים לקבל תענוג.

את סיום המשנה, "חבה יתרה נודעת להם שנתן להם כלי חמדה", ניתן להסביר שכל עוד תפקיד הרשימו ככלי לתענוג עליון עוד יותר איננו נמצא במודע — התענוג איננו שלם. רק כש"נודעת להם" התכלית של ההסתלקות והרשימו הוא נעשה כלי שלם לקבל תענוג גבוה עוד יותר.

געגועי הכלה לחתן

ומבשרי אחזה אלוה, כדאיתא במדרש לכך אמרה תורה נדה תטמא שבעה ימים כדי שתתחבב על בעלה. ולכן צוה הש"י שבעה שבועות תספר לך, כנגד שבעה נקיים, כדי שיוכלו לקבל תענוג הגדול, דהיינו קבלת התורה.

הזהר[מח] מדמה את ספירת העמר לספירת שבעה נקיים בהם מטהרת הכלה מתוך ציפיה ליחוד עם החתן. המדרש מסביר שהטעם הפשוט של ימי הטומאה והריחוק של מחזור טהרת המשפחה הוא כדי לחדש כל פעם את החבה והתענוג שיש בין בני הזוג. כלומר, זו דוגמה פשוטה ומוחשית לכך שדווקא הרשימו — הזכרון־מעורר־הגעגוע שיש בזמן הריחוק וההסתלקות — יוצר כלי לתענוג חדש (וגבוה יותר, שהרי מחזור טהרת המשפחה איננו רק מעגל, אלא ספירלה של עליה תמידית[מט]). כשם שבין בני זוג הריחוק מעורר את החבה ועושה כלי לתענוג מחודש, כך גם ימי ספירת העמר ביחס ל"'יום חתונתו' זה מתן תורה"[נ] בכל שנה ושנה:

כי בכל חג שבועות אנו מקבלין התורה, כמאמר רז"ל (**ברכות סג:**) **כאילו היום ניתנה. ואין לך תענוג** כקבלת התורה, **שהיא יחוד פנים בפנים כמ"ש** (**דברים ה, ד**) **פנים בפנים דבר ה' אל כל קהלכם וגו'.**

מוסבר בחסידות[נא] שהיחסים בין התענוג והרצון עצמם הם יחסים של פנים ואחור — שרש התענוג בפנימיות הכתר, הפנים של הכתר, ושרש הרצון בחיצוניות הכתר, האחור של הכתר (כלומר, ביחסים הרגילים של תענוג ורצון, התענוג הוא תכלית המכוון, מה שאדם מכוון אליו את פניו, בעוד הרצון מתייחס גם למה שדרכו יושג התענוג, מה שאדם עושה בדרך אחור). ממילא, "אין לך תענוג כקבלת התורה, שהיא יחוד פנים בפנים". ורמז מכוון למתן תורה: "**פנים בפנים**" ועוד **תענוג** עולה "**נעשה ונשמע**"[נב], שבני ישראל אמרו דווקא מתוך פניה לה' פנים בפנים (וכן עולה **רשפי אש**, מתוכה דבר ה' בפנים בפנים אל כל קהלכם; **כלות הנפש**, שחוו בני ישראל במתן תורה[נג]; **ע פנים לתורה**[נד]), וד"ל.

מג ע"פ שבת פח, ב.
מד שמות ג, יד.
מה וראה שכינה ביניהם עמ' יג.
מו מלאכי ב, ו.
מז ראה זהר ח"ג קצח, ב.
מח זהר ח"ג צז, ב.
מט ראה ברית הנישואין מאמר "טהרת המשפחה" עמ' פה. ובכ"מ.
נ שיר השירים ג, יא. תענית כו, ב.
נא תניא אגה"ק ד"ה "דוד זמירות קרית להו". לקו"ת במדבר יח, ב, ובכ"ד.
נב שמות כד, ז.
נג שה"ש רבה ו, ג (ובכ"ד).
נד במדבר רבה יג, טו; זהר ח"א מז, ב ועוד.

שיעור

כוונות חדשות בספירת העמר

סוד ההשלמה

קיצור מהלך השיעור

ספירת העמר מזמינה אותנו – כל שנה וגם כל ערב – **להתחדש** בכוונה הפנימית שלה. בשיעור שלפנינו עוד שתי כוונות חדשות לספירה שנלמדו השנה בסעודת משיח (בנוסף לכוונה היסודית משיעור הנשים בליל שביעי של פסח, שכבר פורסמה בגליונות הקודמים). ב**פרק א** מוסברת הקבלת **שבעה אורות שנבראו לפני העולם** ל**שבע מדות הלב**, ומחילא גם ל**שבעת שבועות הספירה**. **פרק ב**, בו הכוונה העיקרית, נותן **הגדרות פנימיות חדשות** לשבע המדות – התפשטות, הסתלקות, התחלקות, נחישות, השלמה, התכללות וצמאון (תשוקה). **פרק ג**, מגיע לעיקר ה'עבודה' הפנימית והרגישה, מקומה של **ההשלמה עם המציאות**, ונוגע בעצבים הרגישים של **ה'דחיפה' להביא את המשיח**. זהו חלקה האחרון של סעודת משיח השנה, המתפרסם כהכנה לשבוע ההוד ול"ג בעומר. השיעור "מוסיף והולך", מתקדם **מכוונות 'קבליות'** יותר **להגדרות 'נפשיות'** חדשות ו**עד ל'עבודה'** – אל תעצרו באמצע!

א. שבעה אורות

שבעה אורות שקדמו לעולם

בזהר כתוב[א] שיש "ז' נהורין" שנבראו לפני העולם – אור תורה, אור גיהנם, אור גן עדן, אור כסא הכבוד, אור בית המקדש, אור תשובה, אורו של משיח.

רבי לוי'ק, אבא של הרבי, מקביל[ב] את שבעת האורות לשבע מדות הלב מחסד עד מלכות – שבעת ימי הבנין. וההקבלה בקצרה:

"אור תורה" שייך ליום הראשון של מעשה בראשית, היום של "יהי אור"[ג]. סתם אור הוא "תורה אור"[ד] ועל האור של היום הראשון כתוב "וירא אלהים את האור כי טוב"[ה], "טוב לגנזו

נרשם (מהזכרון וממחברת הרה"ח גיורא־מנחם שי' בן יעקב) על ידי איתיאל גלעדי. סעודת משיח, שביעי של פסח תשפ"ו – כפ"ח.

א זהר ח"ג לד, ב.

ב לקולו"י על אתר (עמ' ריג ואילך).

ג בראשית א, ג.

ד משלי ו, כג.

ה בראשית א, ד.

לצדיקים לעתיד לבוא, והיכן גנזו? בתורה"[ו]. מההקבלה הזו עולה דבר פשוט — עיקרו של "אור תורה" הוא דווקא "תורת חסד"[ז] (הלומד תורה על מנת ללמד לאחרים[ח], וכך להפיץ את האור בכל העולם).

"אור גיהנם" — לגיהנם יש 'אוּר' (בשורוק), לשון אש, אך בפנימיותו יש לו גם 'אוֹר' (בחולם), "אור כי טוב" — "מה רב טובך אשר צפנת"[ט] ברוח צפון[י] (צפון היינו שמאל, גבורה), ש"משם תפתח הרעה"[יא]. הטוב הצפון "גניז בגויה"[יב] (רק לעתיד לבא הוא יתגלה בבחינת "טוב הנראה והנגלה"). האור הגנוז בגיהנם הוא סוד "**גם זו לטובה**"[יג], בגימטריא **גיהנם**, כנודע. האוּר שייך בפירוש למדת הגבורה העונשת את הרשעים, כמבואר בתניא[יד]. מי עתיד 'לזכות' לאוֹר הצפון הזה? הגיהנם נברא ביום שני למעשה בראשית[טו], היום שלא נאמר בו "כי טוב" (הנראה והנגלה, כנ"ל) משום שנבראה בו המחלוקת[טז] — חלוקת־הבדלת המים העליונים מן המים התחתונים על ידי הרקיע, סוד "רקיע כעין הקרח הנורא"[יז] הרומז למחלוקת **קרח**[יח] וכל עדתו, היורדים חיים שאולה. רק לעתיד לבא יתגלה הטוב ויתקיים "צדי**ק** כתמ**ר** יפר**ח**"[יט], סופי תבות **קרח**[כ].

"אור גן עדן" שייך ליום השלישי, ש"הוכפל בו כי טוב"[טז], "טוב לשמים וטוב לבריות"[כא] ('לבריאות'), עשית הטוב והישר[כב] בעיני אלהים ואדם[כג], "תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם"[כד]. ביום שלישי נבראו העצים הנחמדים למראה וטובים למאכל (כולל עץ החיים שבתוך הגן ועץ הדעת טוב) — כאשר גן רומז למזיגת ריבוי הגוונים של התפארת. בתחלת היום נקוו המים אל מקום אחד כדי שתראה היבשה, לצורך גן עדן, כאשר "נהר [של המים הנקוים בסוד 'אחד'] יוצא מעדן להשקות את הגן"[כה].

"אור כסא הכבוד", עליו נאמר "והוכן בחסד כסא"[כו], שייך לספירת הנצח, נוף החסד (שהוא גם כסא עבורו וגם כיסוי לו, כיסוי האור שנברא ביום הראשון במאורות שנבראו ביום הרביעי, להבדיל בין היום ובין הלילה[כז]).

"אור בית המקדש" שייך בפשטות להוד, כדרשת חז"ל "'וההוד'[כח] זה בית המקדש"[כט].

עד כאן הקבלת האורות היתה כסדרם בזהר. עיקר החידוש הוא בשני האורות האחרונים, "אור תשובה" ו"אורו של משיח", אותם הופך רבי לוי'ק מהסדר הפשוט, ואומר ש"אור תשובה" שייך למלכות — לה שייכת תשובה כפשוטה, תשובה תתאה, תשוב **ה** תתאה[ל] (בעוד התשובה המקבילה לבינה היא בסוד תשובה עילאה, לה זוכים דווקא לאחר תשובה תתאה) — ו"אורו של משיח" שייך ליסוד, "מנחם משיב נפשי"[לא], המנחם וגואל את המלכות[לב] ("**אורו**" רומז למדה ה־**ו**, הכוללת את כל האורות שקדמו לה ומחברת אותם למלכות). הקדמת המלכות־התשובה

ו ע"פ חגיגה יב, א ובראשית רבה יב, ו וכמבואר בבעש"ט עה"ת בראשית אותיות כז, לה (ובמקור מים חיים שם אות כג)..

ז משלי לא, כו.

ח סוכה מט, ב.

ט תהלים לא, כ.

י תניא אגה"ק יג.

יא ירמיה א, יד.

יב ראה זהר ח"ג קנט, א.

יג תענית כא, א; סנהדרין קח, ב.

יד ראה תניא אגה"ק טו.

טו שמות רבה טו, כב.

טז שם ד, ו.

יז יחזקאל א, כב.

יח אוה"ת קרח עמ' תרצז ובכ"ד.

יט תהלים צב, יג.

כ לקו"ת (האריז"ל) תהלים צב.

כא קידושין מ, א.

כב ע"פ דברים ו, יח.

כג ע"פ משלי ג, ד.

כד אבות פ"ב מ"א.

כה בראשית ב, י.

כו ישעיה טז, ה.

כז בראשית א, יד.

כח דהי"א כט, יא.

כט ברכות נח, א.

ל זהר ח"ג קכב, א (ברע"מ) ועוד.

לא איכה א, טז.

לב ראה גליון אחו"ק בשיעור "שמו של משיח".

ליסוד־המשיח מלמדת שצריך לעשות תשובה כדי לזכות לאורו של משיח — "אין ישראל נגאלין אלא בתשובה" ו"כבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין"[לג].

כוונה בספירה

אם שבעת האורות שקדמו לעולם מקבילים לשבע הספירות מחסד עד מלכות (כפי שהן מושרשות באור אין סוף שלפני הצמצום, בסוד ז"ת ד"אחד"[לד]), יש כאן גם כוונה פשוטה לספירת העמר — כוונה של שבעת האורות, המתכללים זה בזה, בשבעת שבועות הספירה (שמקבילים למדות הלב המתכללות זו בזו, כמו הכוונה הפשוטה בסידור).

לפי ההקבלה הזו, היום — שביעי של פסח, יסוד שבחסד — הוא "אורו של משיח" שב"אור תורה", משיח שבתורה. היום הכי מתאים לעשות בו סעודת משיח, בה מדברים דברי תורה העוסקים במשיח שיגלה לנו תורה חדשה.

ועוד, היום המיוחד בספירה — ל"ג בעומה, הוד שבהוד, הילולא דרשב"י — הוא בית המקדש שבבית המקדש. הקבלה זו מתאימה למה שכתוב[לה] שלגבי רבי שמעון בר יוחאי לא נחרב בית המקדש. החורבן נגע רק למקדש החיצוני, אבל המקדש הפנימי — המקדש שבמקדש — לא נחרב.

לגיהנם יש 'אור' (בשורוק), לשון אש, אך בפנימיותו יש לו גם 'אור' (בחולם), "אור כי טוב"

ב. הגדרות חדשות לספירות

התפשטות והסתלקות

כעת נגיע לעוד כוונה עיקרית בספירת העמר — עוד כוונה של שבע מדות הלב, חסד־גבורה־תפארת־נצח־הוד־יסוד־מלכות, שעושה 'הפשטה' לנקודה שלהן ונותנת להן הגדרה חדשה.

את הספירות חסד וגבורה אפשר לתאר בזוג המושגים ההפוכים — התפשטות והסתלקות. יש מקובלים שאומרים ששני המושגים הללו הם עיקר כל קבלת האריז"ל. מי שמכיר את ספרי הלשם יודע שאצלו כל סדר השתלשלות מוגדר לפי המושגים הללו — התפשטות והסתלקות[לו], התפשטות בחסד והסתלקות בגבורה. התפשטות היא גילוי אור פשוט ואילו הסתלקות גם היא גילוי אור, אבל אור שמתגלה בדרך של הסתלקות — כמו אור גיהנם — אור הסובב כל עלמין, שמתגלה דווקא בדרך של הסתלקות והתרוממות, ועליו נאמר "כד אתכפיא סטרא אחרא [על ידי הגבור הכובש את יצרו[לז]] אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין"[לח].

בשרש העליון, ההתפשטות וההסתלקות — החסד והגבורה — מופיעות עוד לפני ראשית התהוות העולמות. מדת החסד, "חסד לאברהם"[לט], היא התפשטות אור אין סוף שלפני הצמצום. הצמצום עצמו הוא הסתלקות האור (לעינינו[מ]) בכח מדת הגבורה, מדת יצחק אבינו.

התחלקות והתכללות

אחרי ההתפשטות של אור אין סוף (מדת אברהם) וההסתלקות של הצמצום הראשון (מדת יצחק) בוקע קו וחוט של אור אין סוף אל תוך החלל — "אז **יבקע** כשחר אורך"[מא] — והוא מדת

לג רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה.
לד ראה פלה"ר ד"ה "בראשית ברא" יח, א ואילך.
לה פלה"ר שמות ז, א בשם אדה"ז.

לו ראה לשם שבו ואחלמה ספר הכללים כללי התפשטות והסתלקות.
לז אבות ד, א.
לח ע"פ זהר ח"ב קכח, ב. וראה באריכות בהמשך "באתי לגני" תש"י, בפרט בפ"א וביאוריו.
לט מיכה ז, כ.
מ תניא שעהיוה"א פ"ז.
מא ישעיה נח, ח.

יעקב. מבואר בקבלה וחסידות[מב] שבקו עצמו יש פנימיות וחיצוניות, שהן בעלות תכונות הפוכות — חיצוניות הקו היא כח ההתחלקות האלקית, קו המדה שמודד את כל הפרטים המחולקים של העולמות זה מזה, ואילו פנימיות הקו היא חוט התופר את כל הפרטים ועושה ביניהם התכללות.

חיצוניות ופנימיות הקו, כח ההתחלקות וכח ההתכללות, הן בעצמן מדות התפארת והיסוד, מדות יעקב ויוסף, המחוברות ביחד, "אלה תולדות יעקב יוסף"[מג], "גופא ובריתא חשבינן חד"[מד].

מדת התפארת של יעקב בנויה על התחלקות, הרמוניה של ריבוי פרטים וריבוי גוונים. עד יעקב הכל פשוט ואחיד־יחיד — "אחד היה אברהם"[מה], "כי אחד קראתיו"[מו], ואחריו יצחק הוא "בנך יחידך"[מז] (בעוד ישמעאל, בן השפחה, איננו כלל בן יחיד של אברהם), ואפילו כאשר יש שני בנים ברחמה של רבקה היא בוחרת ביעקב ודוחה את עשו. אבל יעקב כבר מעמיד שנים עשר בנים, **יב** שבטי י־ה, שלכל אחד יש את הגוון המיוחד שלו — בית יעקב כבר לא בנוי על פשטות ואחידות, אלא על ריבוי גוונים שאמורים להתמזג יחד — "ישראל אשר בך אתפאר"[מח].

עניינו של יוסף, שמדתו יסוד, הוא ההתכללות — "בן פֹּרת יוסף"[מט], **פורת** אותיות **פותר** ו**תופר**[נ]. יוסף מסוגל לקחת את כל הפרטים שבחלום ולתפור אותם יחד וכך לפתור את החלום ולהחזיר אותו להיות אחד. זו הסבה הפנימית לכך שיעקב מעדיף את יוסף בין הבנים — הוא יודע שהעדפה של בן אחד יכולה להזיק[נא], אבל בעיניו יוסף איננו בן אחד בין הבנים, אלא הבן שמסוגל לעשות התכללות בין הבנים (מתוך הכלה של כולם, כמו שאומרים היום). הוא אומר לשבטים — יוסף הוא בעל הכח להכיל ולכלול את כולכם, שלא תהיו ענפין מתפרדין. גם יוסף בחלומותיו מנסה לשדר לשבטים: כל מה שאני רוצה הוא לאחד אתכם, לא להתנשא עליכם. אם לא תרצו להתאחד ולהתכלל יהיה פירוד ביניכם, ואני המסוגל לאחד אתכם — להפוך את שנים עשר השבטים ל"גוי אחד בארץ"[נב]. לכן יעקב מסר את כללות תורתו ליוסף[נג], לתת לו את כח התורה להכיל ולהכליל את כל השבטים.

צמאון

אחרי שני הזוגות שהסברנו — חסד וגבורה, שהם התפשטות והסתלקות, ותפארת ויסוד, שהם התחלקות והתכללות — נשארו שלש ספירות שצריך להבין, הזוג של נצח והוד וספירת המלכות. נתחיל דווקא מלהסביר את המלכות:

יש מי שאומר שגדר המלכות הוא הרצון לקבל. כמו שבעל הלשם כולל את כל הקבלה בהתפשטות והסתלקות, כך בעל הסולם מייסד את כל ההבנה של הקבלה על המושגים של רצון להשפיע ורצון לקבל[נד]. אכן, המלכות מקבלת מהיסוד — היא כלי לקבלה, "כלי ריקן מחזיק"[נה], בבחינת "דלית לה מגרמה כלום"[נו], רק מה שהיא דולה מלמעלה. כאשר הרצון לקבל נופל, בסוד "רגליה [של המלכות] יורדות מות"[נז], סוד גלות השכינה, הוא נותן יניקה וחיות לקליפת העלוקה — "לעלוקה שתי בנות הב הב"[נח], ואין כאן המקום להאריך בזה. מפני ה'בעיתיות' הזו של

מב המשך תער"ב ח"ב עמ' א'קסט ואילך; סה"מ עטר"ת ס"ע תמג ואילך.
מג בראשית לז, ב.
מד זהר ח"ג רכג, ב ובכ"מ; ע"ח של"א פ"ג.
מה יחזקאל לג, כד.
מו ישעיה נא, ב.
מז בראשית כב, ב.
מח ישעיה מט, ג.
מט בראשית מט, כב.
נ תו"א כט, א.

נא שבת י', ב.
נב שמואל־ב ז, כג; דהי"א יז, כא.
נג רש"י על בראשית לז, ג.
נד ראה ספר ההקדמות ח"א פ"א הערה ל. ובריבוי מקומות.
נה ברכות מ, א.
נו ראה זהר ח"א קפא, א ועוד.
נז משלי ה, ה.
נח שם ל, טו.

המושג "רצון לקבל" לא נשתמש בו בתור הגדרה של ספירת המלכות.

ישנם דרושי חסידות בהם מוסבר[נט] שענינה העיקרי של המלכות הוא צמאון לאלקות — תשוקה אדירה לה'. על הצמאון של המלכות נאמר "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה"[ס] — את האהבה־הצמאון של כנסת ישראל לה' לא ניתן לכבות־להרוות במים רבים של גילוי רזין ורזין דרזין אורייתא. הצמאון הוא לה' עצמו, בלי נכונות להסתפק בשום דבר פחות מכך — "אנא נסיב מלכא"[סא]! הצמאון מלמטה — שלא מוכן להסתפק בשום אורות וגילויים, אלא רק בעצמות ה' — הוא שגורם לגילוי העצמות מלמעלה.

ישנו משל ידוע[סב], שרבי שמעון בר יוחאי הוא שליח ששולח העם ברצונו להכיר את מלכו, והוא חוזר ומספר על המלך (בסודות ספר הזהר); האריז"ל הוא שליח שני, שחוזר ומביא לעם תמונה־צלום של המלך (בסודות המפורטים־הציוריים להפליא שבכתבי האריז"ל); אבל הבעל שם טוב הוא השלישי (המשולש), שמביא את המלך עצמו אל העם — העם שכבר לא מוכן להסתפק בסיפורים וציורים, בדיבורים על המלך, אלא רוצה לראות אותו ולקחת אותו לעצמו. בדור שלנו אנחנו זקוקים לבעל שם טוב, שיביא אלינו את המלך עצמו.

אם כן, לפי ההגדרות המחודשות כאן נגדיר את המלכות כצמאון או תשוקה ("ואל אישך תשוקתך"[סג], תשוקה מלמטה המעוררת תשוקה מלמעלה — "אני לדודי ועלי תשוקתו"[סד]).

> העיקר שכנגד ההוד הוא "הקב"ה גוזר וצדיק מבטל", אבל לפעמים הצדיק מנסה לבטל גזרה ולא מצליח... אז הוא משלים עם המציאות

נחישות והשלמה

הזוג שנשאר להסביר הוא של הספירות נצח והוד.

בשירת הים, שקראנו היום, אומרים "הוי' איש מלחמה הוי' שמו"[סה] — ה' מנצח במלחמה. אבל תכלית המלחמה היא להגיע אל השלום שאחריה. בספר השרשים לרד"ק — ועוד[סו] — מוסבר שבשרש **שלם** יש שלש משמעויות: תשלום (reimbursement), שלום (peace) ושלמות (completeness). אכן, היום משתמשים במשמעות נוספת בשרש הזה — השלמה עם המציאות (acceptance). לפעמים מתארים את היחס בין הספירות נצח והוד כמו בין רגש המנצח (winner) לרגש המפסיד־נכנע (loser)[סז] — ההשלמה שייכת לספירת ההוד (שאחד ממובניה הוא הכנעה[סח]). בעיקרי האמונה של פנימיות התורה[סט] העיקר שכנגד ההוד הוא "הקב"ה גוזר וצדיק מבטל"[ע], אבל לפעמים הצדיק מנסה לבטל גזרה ולא מצליח... אז הוא משלים עם המציאות (שאני ה־loser, שבדרך מליצה היינו עצם **הלוז** שלו).

בנצח צריך להיות תנועת נפש הפוכה מהשלמה. בהתחלה חשבתי להשתמש במלה עקשות — הרבי אמר שצריכים עשרה עקשנים[עא] — אבל אחר כך חשבתי שמלה יותר נחמדה היא נחישות. נחישות היא הכח של נחשון בן עמינדב[עב], שהיום, בשביעי של פסח, קפץ ראשון

נט ראה פלה"ר שה"ש ד"ה "מים רבים".
ס שה"ש ח, ז.
סא איכה רבה ג, ח.
סב ראה הקדמת בעש"ט עה"ת אות נז.
סג בראשית ג, טז.
סד שה"ש ז, יא.
סה שמות טו, ג.
סו מחברת מנחם שרש 'שלם'. וראה בעומק גם שיעור ד' כסלו תשע"ג (ובקצרה בשיעור ט"ו אייר תשע"ב).
סז וראה באורך גם בח"ב של התוועדות י"ט כסלו (נדפס בגליון וישב) תשפ"ד.
סח ראה אוצר הנפש ח"ג עמ' נד.
סט אמונה ומודעות עמ' ריב.
ע ע"פ מו"ק טז, ב; תנדב"א פ"ב.
עא שיחת כ"ח ניסן תנש"א.
עב וראה גם חסדי דוד הנאמנים ח"ז עמ' 146 ועוד.

לים סוף ופעל את קריעת הים.

סיכום המבנה

אם כן, בכך השלמנו את כל המבנה:

חסד התפשטות		**גבורה** הסתלקות
	תפארת התחלקות	
נצח נחישות		**הוד** השלמה
	יסוד התכללות	
	מלכות צמאון (תשוקה)	

ורמז: כל המושגים — **התפשטות־הסתלקות־התחלקות־נחישות־השלמה־התכללות־צמאון** עולה 207 (**אור, אין סוף**) פעמים **הוי**'! אם נחליף את המלה **צמאון** במלה **תשוקה** יעלה הכל **גל** פעמים **יעקב** (**רלא** פעמים **הוי**')!

ג. השלמה בדרך למשיח

להשלים עם המציאות אחרי ג' תמוז

לפי הסדר הזה נצח שבנצח הוא היום של הנחישות שבנחישות ול"ג בעומר, הוד שבהוד — שבמובן מסוים הוא שיא ספירת העומר (יום מתן תורה, תכלית הספירה, של פנימיות התורה[עג]) — הוא היום של השלמה שבהשלמה. עיקר החידוש של הפרצוף הזה הוא ההשלמה — בדרך כלל אנחנו רגילים לחשוב שצריכים להיות נחושים, עקשנים, וצריך להבין מה מקומה של ההשלמה (עם המציאות) בעבודת ה'.

נאמר את הדוגמה הכי רגישה כאן: חב"דניקים עסוקים בשאלה איך להבין ולחיות את המציאות שלאחר ג' תמוז. לא מוכנים להשלים עם ה'עובדה' שהרבי איננו כאן, עומד מולנו, כמו שהיה לפני ג' תמוז, ונאחזים בנחישות ובעקשנות ש'לא קרה כלום'. ידוע שמכל מדות הלב הרבי הכי 'אהב' את מדת ההוד ("מודה אני לפניך")[עד], שלדרכנו עתה היינו מדת ההשלמה עם המציאות. המסר הוא שדווקא כדי שהרבי יתגלה צריכים להשלים עם המציאות שה"נכסה"[עה] שלו איננו סתם אחיזת עינים, אלא הוא מציאות אמתית של "דעת תחתון" (וכידוע בחסידות[עו], על הפסוק "אל דעות הוי'"[עז], שעצמות ה"אל... הוי'" כולל יחד את שתי הדעות, דעת עליון ודעת תחתון, ושתיהן אמת 'באמת'). דווקא על ההשלמה הזו נאמר "אין משיח בא אלא בהסח הדעת"[עח]. הנחישות וההשלמה, הנצח וההוד, הם "תרין פלגי גופא"[עט] ולא סגי הא בלא הא — יחד עם הנחישות נדרשת גם הכרה במציאות ונכונות להשלים אתה (הרי יהודי הוא 'נושא הפכים' בעצם[פ], זהו היחוד האמתי שלנו, בו אנו נבדלים מכל עמי הארצות, להיות "עם חכם ונבון"[פא] היודע ש"אלו ואלו דברי אלהים חיים"[פב]), ויחד עם ההשלמה לא מוותרים על הנחישות להמשיך לצפות ולחתור אל היעד, ההתגלות. זהו משהו שדורש הרבה העמקה, ואפשר לתת לו כמה דוגמאות:

השלמת גדולי החסידות

אנחנו יושבים כאן בסעודת משיח, כמו שקוראים לכך בחב"ד. בהרבה חסידיות עושים סעודה בזמן הזה, וקוראים לה סעודת הבעל שם

עג ד"ה "וספרתם לכם" תרס"ו ועוד.

עד כפי ששמע ר' נחום סטילרמן מהרבנית חנה ע"ה (וראה קונטרס "ענינה של תורת החסידות").

עה במדבר רבה יא, ב.

עו ע"ח שכ"ה דרוש ב (מ"ק); סידור עם דא"ח ד"ה "מזמור לתודה" (מד, א). ובכ"מ.

עז שמואל־א ב, ג.

עח ע"פ סנהדרין צז, א.

עט זהר ח"ג רלו, א; ע"ח שכ"ד פ"א.

פ לקו"ש ח"ג בשלח אות ו.

פא דברים ד, ו.

פב עירובין יג, ב.

טוב[פג]. נוהגים לספר בסעודה הזו את הסיפור של הצלת הבעל שם טוב בדרכו לארץ ישראל[פד]. הספינה שלו טבעה, הוא הגיע לאי, ובנס חזר לאניה אחרת שבסופו של דבר חזרה — כנראה בטעות — לתורכיה, והוא הבין שמשמים לא רוצים שהוא יגיע לארץ ישראל. יש שמדגישים[פה] בסעודה הזו את השמחה על כך שהבעל שם טוב חזר לאירופה, כי אחרת לא היתה מתפשטת תנועת החסידות. הם מסבירים שנסיון העליה היה סמוך להתגלות הבעל שם טוב — לפניה או מיד אחריה — וכל ה"יפוצו מעינותיך חוצה"[פו], ההפצה בה תלויה ביאת המשיח, לא היתה מתחוללת אחרת. אלו שלשה טעמים לסעודה, שלשה שלבים של משיח — השמחה על הצלת הבעל שם טוב, שהיא דבר גדול בפני עצמו; השמחה על התפשטות החסידות, שתביא משיח; והמשיח בפועל, שמאחלים שיבוא בסעודת משיח השנה!

אפשר להתבונן: הבעל שם טוב היה בדרך לארץ ישראל מתוך רצון להביא את המשיח (כמו ששלשה דורות אחר כך עלה רבי מנחם מענדל מויטבסק, בעל פרי הארץ, מתוך מגמה משיחית). לפעמים קושרים את הנסיעה שלו לארץ לרצון להפגש עם בעל אור החיים הקדוש, מפגש שיביא את הגאולה, אבל לפי המסורת שהנסיעה היתה סמוך להתגלות זה הרבה לפני שבעל אור החיים הקדוש הגיע לארץ (בה הוא שהה רק בשנתו האחרונה). בכל אופן, ודאי הנסיעה לארץ היא בשביל להביא את הגאולה, אבל על פניו זה לא הצליח. הבעל שם טוב נופל מכל המדרגות שלו, הוא שכח אפילו אלף־בית, ובסופו של דבר הוא חוזר מהנסיעה בנסי נסים. מה קרה לו? הוא השלים — ה' לא רוצה שאגיע לארץ, ואני משלים (אני ה'לוזער' הנ"ל). בסופו של דבר התברר שדווקא זו הדרך להביא את הגאולה, על ידי הקמת תנועת החסידות והפצת המעיינות.

שלשה דורות אחר כך, בזמנו של נפוליאון, ידוע שהיתה מחלוקת בין גדולי החסידות. החוזה מלובלין, רבי מענדלי מרימינוב, המגיד מקוזניץ ועוד החליטו 'להתעקש' על הבאת הגאולה, שמלחמת נפוליאון תהפוך למלחמת גוג ומגוג והגאולה תגיע גם במחיר כבד של שפיכות דמים, ה"י, ואילו אדמו"ר הזקן הכריע שאין להתעקש, וצריך להשלים עם עיכוב הגאולה (כדי שתבוא בחסד וברחמים, בזכות הפצת המעינות חוצה).

"היום לא"

למדנו הרבה פעמים[פז] את הסיפור בגמרא[פח] בו רבי יהושע בן לוי שואל את המשיח "אימתי אתי מר?" והמשיח עונה לו "היום". כשעובר היום והמשיח לא מגיע טוען רבי יהושע בן לוי באזני אליהו הנביא שהמשיח הוא שקרן, ואליהו הנביא מסביר לו שכוונת המשיח היא לפסוק "היום — אם בקלו תשמעו"[פט].

אנחנו מסבירים לפי דברי המהר"ל בסוגיא, שיש כאן רמות שונות של תודעה — רבי יהושע בן לוי נמצא ברמת מודעות אחת, המשיח נמצא ברמת מודעות אחרת לגמרי, ואליהו הנביא משמש ביניהם כמתווך משום שהוא ברמת מודעות שנמצאת ביניהם. וממילא, ההסבר של אליהו הנביא בא ליישב את הדברים על דעתו של רבי יהושע בן לוי, אבל הוא לא בהכרח הכוונה של המשיח, שאומר "היום" בפשטות. אבל פחות הדגשנו שיש עוד שתי רמות מודעות — מעל ומתחת לשלש הרמות הללו: מחד, מתחת למודעות של רבי יהושע בן לוי, שמשוחח עם אליהו הנביא ועם המשיח, יש את המודעות של אנשים סתם, שהיא ודאי נמוכה בין ערוך. מאידך, מעל המודעות של המשיח קיים גם את הקב"ה בעצמו — המשיח אומר "היום" עם

פג נטעי גבריאל פסח ח"ג פ"כ וש"נ.
פד סיפורי חסידים (זוין) מועדים סיפור 291.
פה הגש"פ סקווירא (ירושלים תשנ"ג) עמ' קע.
פו משלי ה, טז.
פז ראה לב לדעת "אמונה ובטחון" פ"ז ובביאוריו.
פח סנהדרין צח, א.
פט תהלים צה, ז.

כוונה מסוימת, אליהו הנביא מבין את ה"היום" בעוד כוונה ורבי יהושע בן לוי גם הבין באופן מסוים, אבל מה הקב"ה אומר? "היום לא"...

הקב"ה ודאי רוצה את הכי טוב בשבילנו, וכשהוא אומר 'לא היום' הוא מתכוון להביא את המשיח מהמקום הכי גבוה, מהמדרגה של "היום לא"[צ] (דרגת "רעוא דכל רעוין"[צא] דמנחת שבת, ועד לכתר דרדל"א, 'רישא דלא', ו"חביון עז העצמות"[צב] שבו דווקא), שלמעלה מכל הציורים שלנו — וכדי לקבל את המשיח האמתי אין לנו ברירה אלא להשלים עם מה שה' עושה. בלי ההשלמה גם הנחישות לא תהיה אמתית, לא תהיה מפוכחת — במקום השלמה תבוא הסלמה (הקצנה) — ואנו עלולים לשגות בדמיונות בנודע למציאות וגם 'להנעל' על ציור שלנו שמחליף את המשיח האמתי שה' רוצה לשלוח לנו.

חמש מדרגות המודעות, מלמטה למעלה, הן כנגד נרנח"י: בנפש כל יהודי פשוט זועק "עד מתי?!"[צג]; ברוח שואל רבי יהושע בן לוי באופן מוגדר, "אימתי קאתי מר"; בנשמה יש את תודעת אליהו הנביא, תודעת הבחירה, לפיה משיח יבוא "היום אם בקלו תשמעו"; בדרגת החיה אומר המשיח "היום" כפשוטו; אבל היחידה נאחזת במאמר ה', "היום לא", שדווקא ממנו יבוא המשיח האמתי (היחידה הכללית), וד"ל[צד].

צ שמות טז, כה. וראה שיעור כ"ד אייר תשע"ט.

צא זהר ח"ג קכט, א.

צב שער מאמרי רשב"י פירוש ספד"צ פ"א, ע"פ חבקוק ג, ד.

צג ראה שערי גאולה ח"א חובת הצפיה פי"ז.

צד כמו בשלש סעודות שבת, הנלמדות משלש פעמים "היום" (שמות טז, כה), גם כאן יש שלשה "היום" – "היום אם..." (בנשמה), "היום" (בחיה) ו"היום לא" (ביחידה) – המכוונות בעצמן כנגד שלש סעודות שבת. שתי הדרגות הקודמות, "עד מתי?!" (בנפש) ו"אימתי אתי מר?" (ברוח), הן בחול – הנפש היא ימות החול והרוח היא מדרגת תלמיד חכם, שנקרא שבת גם בימות החול – כאשר השבת מתחילה מהנשמה יתרה, נח"י, וד"ל (החל מהדלקת הנר של האשה עם כניסת שבת, בה היא משלימה את הנפש־רוח ואז זוכים לנשמה יתרה).

השלמה שבהשלמה

נחזור לל"ג בעומר: בכוונה של שבעת האורות אמרנו שהוד שבהוד הוא בית המקדש שבבית המקדש, מתאים לכך שאצל רבי שמעון בר יוחאי לא נחרב הבית — מה שנראה כמו התעלמות נחושה מהחורבן — ואילו לפי הכוונה הזו זהו יום של השלמה שבהשלמה (מתוך מבט מפוכח על החורבן והגלות). איך הכוונות מסתדרות יחד?

כשאומרים שלגבי רבי שמעון בר יוחאי לא נחרב הבית אין הפירוש שהוא 'מתעקש' שלא היה חורבן. הוא בוודאי מודע לגמרי לכך שהבית נחרב וגם משלים לגמרי עם המציאות הזו — ודווקא בזכות זה הוא זוכה שאצלו הבית לא נחרב לכתחילה (כמו ביאת משיח דווקא מתוך הסח הדעת ממשיח, כנ"ל).

בעומק, יש כאן קשר לדברי הרוגאטשובר[צה] שבעצם מעולם לא קיימנו עדיין את מצוות הצבור של העמדת מלך ובנין בית המקדש, משום שמה שעשינו לא התקיים. כלומר, רשב"י משלים לגמרי עם העובדה שמצות ה' בתורה "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"[צו] עדיין לא התקיימה כלל, והיא רק בגדר אמונה שלמעלה מטעם ודעת (טעם ודעת שהם רגישות למציאות). באמונה התמימה הזו — השייכת לתמימות ולהודאה של ההוד למה שלמעלה מטעם ודעת — יש ציור נצחי, שמתגלה אך רק למי שמשלים, באופן של השלמה שבהשלמה, עם כך שלא רק שבית המקדש לא נחרב, אלא שבעצם הוא לא היה ולא נברא כלל... מתוך ההשלמה שבהשלמה הזו זוכים לבית המקדש שבבית המקדש — האדם עצמו הופך להיות בית מקדש ("'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם'"[צז], בתוך כל או"א דווקא) והופך להיות משיח (הכל בבחינת איפכא מסתברא — לא היה חורבן משום שכלל לא היה מקדש).

צה ראה צפנת פענח הלכות בית הבחירה פ"א ה"א.

צו שמות כה, ח.

צז ר"ח שער האהבה פ"ו אות יט.

שיעור

שומע כעונה בספירת העומר

פניני ספירת העומר

קיצור מהלך השיעור

זהו מאמר נוסף בסדרה על **ספירת העומר** העוסק בדין **"שומע כעונה"** ומעמיק בהבנת המחלוקת בהלכה האם ניתן לצאת ידי חובת המצוה ב**שמיעת הספירה מחברו**.
מתוך הדברים מתברר שהספירה אינה רק אמירה אלא **פעולה מכוונת** מתוך דעת ומחשבה, ספירה ה**מחשיבה את הימים** ומאירה אותם. זהו חלק ראשון של המאמר, חלקו השני יתפרסם בע"ה בגליון הבא.

"וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה. עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה'"[א]. ובגמרא: "תנו רבנן, 'וספרתם לכם', שתהא ספירה לכל אחד ואחד"[ב]. הלימוד הוא מתוך השוואת הפסוקים, בספירת העומר "וספרתם לכם" בלשון רבים וביובל "וְסָפַרְתָּ לְךָ שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת שָׁנִים"[ג] בלשון יחיד, ומכאן שביובל המצוה על בית הדין ובספירת העומר על כל אחד.

ונחלקו הפוסקים האם אדם יוצא ידי חובה כששומע ספירת חברו ואינו סופר בעצמו. בנוגע לברכה "על ספירת העומר" כולם מסכימים שאפשר לצאת בשמיעה, אך המחלוקת לגבי הספירה עצמה: הבית יוסף[ד] מביא תשובת הרשב"א ממנה נראה שאם מכוון לצאת בספירת הש"ץ יוצא ידי חובה, אולם דעת הלבוש שאינו יוצא ידי חובה כששומע מאחר. הפרי חדש פוסק שניתן לצאת בשמיעה, וכן נראה מסקנת המגן אברהם, אך החק יעקב חוזר ומנסה להוכיח כלבוש (והאחרונים המשיכו להביא ראיות מדברי הראשונים לכאן ולכאן[ה]).

ולהלכה כתב אדמו"ר הזקן[ו]: "אם הוא בעצמו שמע הספירה מפי חבירו אם נתכוין לצאת ידי חובתו בשמיעה זו וגם חבירו המשמיע נתכוין להוציאו יצא ידי חובתו מן התורה שהשומע הוא

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב ספירת העומר תשפ"ה.

א ויקרא כג, טו-טז.
ב מנחות סה, ב.
ג ויקרא כה, ח.
ד או"ח תפט. וראה מגן אברהם ופר"ח שדנו בתשובות הרשב"א בנידון.
ה ראה באור הלכה תפט, א ד"ה ומצוה.
ו תפט, א.

כאומר והוא ששמע מפי המחויב במצוה זו. ויש חולקין על זה ואומרים שצריך שתהא ספירה לכל אחד ואחד ממש שכל אחד יספור בעצמו ויש לחוש לדבריהם לכתחלה שלא לסמוך על שמיעת הספירה מהש"ץ. אבל הברכה יכול לשמוע מהש"ץ לכתחלה אף אם הוא יודע לברך בעצמו... ואחר ששמע הברכה יספור מיד".

טעמי המחלוקת בפירוש הלימוד

יש שתי אפשרויות עיקריות בהבנת המחלוקת: אפשר לומר שהמחלוקת היא במצות ספירת העומר, וזה נחלק לפירוש הלימוד מהפסוק ולעצם הגדרת המצוה, ואפשר לומר שהמחלוקת היא בגדר ההלכה של שומע כעונה.

בפירוש הדרשה "שתהא ספירה לכל אחד ואחד": לפי הפרי חדש וסיעתו, הכוונה שזו מצוה על כל אחד מישראל, שלא כמו ספירת היובל, "וספרת לך", שהיא מצוה על בית הדין בלבד, אך לעולם היחיד יכול לצאת בספירת חברו כמו בכל מקום ששומע כעונה. ואילו לדעת הלבוש וסיעתו, "שתהא ספירה לכל אחד ואחד" היינו שכל אחד צריך לספור לעצמו ואינו יוצא בספירת חברו, כלשון הלבוש "ומצוה על כל אחד מישראל לספור לעצמו, ואין אחד יוצא בספירת חבירו אפילו אומר אמן, שכן משמעות וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד" (ונראה שלפי הפרי חדש עיקר הלימוד הוא ממה שנאמר "לכם", ולא "לך" כמו ביובל, ואילו לדעת הלבוש העיקר הוא מ"וספרתם" שפעולת הספירה צריך לעשות כל אחד בעצמו, ודוק).

במשמעות הלשון "ספירה לכל אחד ואחד" נראה בפשטות כדעת הלבוש. אמנם לכאורה קשה (כטענת הפרי חדש) שהרי הלימוד מיוסד על ההשוואה ליובל (כמוסבר לעיל) ששם הספירה לבית הדין בלבד וכאן אינה רק בבית הדין, ואם כן מניין ללמוד יותר מזה שאחד לא יכול לספור עבור כולם? אך יש לומר שביובל ספירת בית הדין מוציאה את הרבים היחידים ידי חובה וממילא הלימוד הוא שבספירת העומר אין אחד מוציא את חברו כלל (ויש להוסיף: מה שספירת היובל מוציאה את כולם מתפרש בפנימיות שהכרזת בית הדין נשמעת באזני כל ישראל וכולם שומעים ועונים אחריהם).

ועוד, לדעת הלבוש, הלימוד "שתהא ספירה לכל אחד" הוא כמו הלימוד בנטילת לולב "ולקחתם לכם, שתהא לקיחה ביד כל אחד ואחד"[ז], וכשם שאדם אינו יוצא ידי חובה כשחברו לוקח (נוטל) לולב, הוא הדין בספירה (ראיה זו כתב החק יעקב). אך לדעת הפרי חדש יש לפרש "שתהא לקיחה לכל אחד" היינו רק לומר שאין זו מצות הציבור, שלא כספירת היובל וקרבן צבור, ומה שאינו יוצא בלקיחת חברו הוא מפני שרק באמירה יש דין מיוחד של שומע כעונה מה שאין כן בנטילת לולב (כלומר, על ידי שומע כעונה נעשים האומר והשומע "פה אחד" מה שאין כן בנטילת לולב שאינם נעשים "יד אחת" אע"פ שבשליחות ככלל יש מושג של "ידא אריכתא" לפעול פעולה אבל אין זה מועיל למצוה שצריכה להעשות ביד עצמה, מצוה שבגופו כמו הנחת תפילין על ידו וכיו"ב. מכל מקום יש להעיר שבפנימיות בכל מצוה יש שייכות לאחד לזכות במעשיו את כל ישראל, "בשם כל ישראל", גם במצוה שבגופו שלפי נגלה אין שייך בה שליחות, ועוד מצינו גם בהלכה שאחד יכול לטעום עבור חברו כדברי אדה"ז לענין קידוש "כשחברו טועם נעשה כאילו הוא טועם"[ח]).

מאידך ניתן להביא אסמכתא מהפסוק לדעת הפר"ח. שהרי סוף סוף יכלה התורה לכתוב בלשון יחיד, ואדרבה הרבה מצוות ליחיד אמורות בלשון יחיד, אלא מה שנאמר "וספרתם לכם" בלשון רבים רומז שיש מציאות של 'ספירה משותפת' הנעשית על ידי שנים, שומע ומשמיע.

◆ **ספירה לכל אחד** = 448 = **חש מל מל**. ויש

ז סוכה מא, ב.

ח שו"ע אדה"ד סי' ערב קו"א אות ב. וראה דברי נחמיה השלמה לסימן תרנ"א בשו"ע אדה"ז (נדפס בסוף השו"ע) קו"א אות א.

לפרש ע"פ דעת הלבוש: 'חש' היינו שתיקה על מנת לשמוע משליח הצבור; 'מל' ראשון היינו הסכמה בלב, כדין שומע כעונה. אך כאן אין זה מספיק, וצריך 'מל' נוסף מלשון דבור, שיספור בדבור שלו דוקא. על ה'מל' השני נאמר "מי ימלל [ימתיק] גבורות ה' ישמיע כל תהלתו"[ט] — על כל אחד ואחד להיות "משמיע" ולא רק שומע.

טעמי המחלוקת בגדר הספירה

בהגדרת המצוה עצמה: לדעת הפר"ח, הספירה היא כמו מצוות אחרות של אמירה ששומע כעונה, כגון ברכות, כדברי הרמב"ם "כל השומע ברכה מן הברכות מתחלתה ועד סופה ונתכוון לצאת בה ידי חובתו יצא ואף על פי שלא ענה אמן, וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה כמברך והוא שיהיה המברך חייב באותה ברכה"[י]. ואילו לדעת הלבוש הספירה אינה רק אמירה אלא פעולה מכוונת של ספירת הדבר, פעולה מתוך דעת ומחשבה ולא רק אמירה ('מעשה ספירה' ולא אמירת המספר).

כיוצא בזה, המגן אברהם פסק שאם ספר בלשון שאינו מבין לא יצא, וכ"כ אדמו"ר הזקן וביאר "דכיון שאינו יודע המנין אין זו ספירה כלל"[יא]. מכאן שהספירה אינה אמירה גרידא אלא אמירה שמבטאת הכרה ומודעות. ומוסיף הרבי להסביר[יב]: כשם שבתפלה אין די באמירה אלא הכוונה היא חלק מהגדרת התפלה ("החפצא של מעשה התפלה") כך בספירת העומר המצוה איננה הדבור (למרות שהוא הכרחי) אלא ידיעת האדם וכוונתו, ובלא זה אין "חפצא של ספירה" (ומכל מקום ממה שאינו יוצא כשאינו מבין הלשון אין הכרח שאינו יוצא בשמיעה, כי ניתן לומר שהדעת של השומע מצטרפת לאמירת המשמיע, ולכן אע"פ שפשוט לפוסקים שהסופר בלי הבנה לא יצא יד"ח מכל מקום מסתפקים אם יוצא יד"ח בשמיעה).

בקיצור, המצוה היא לספור את העומר בדעת מלאה וממילא מובנת השיטה שהאדם צריך לספור בעצמו, לא שהנני שומע מאחרים ומשתתף אלא אני מודע לכך שרצון ה' הוא שאספור בידיעתי הברורה (לא בתחושת ישות, 'אני סופר', שהרי הישות היא אם כל חטאת וקיום מצוה צריך להיות מתוך בטול למצַוֶה, אלא שה' רוצה שאני אספור בדעתי). וכך רמוז בפסוק "יום ליום יביע אמר [יספור ספירת העומר, כידוע הקשר של **אמר־עמר**] ולילה ללילה יחוה דעת [יספור בדעת מלאה]"[יג].

◆ ספירת העומר מורכבת מהשרשים **ספר עמר** = 650, **כה** פעמים **הוי'** (פירמידה 12, כאשר ראשי התבות = 130 ושאר האותיות = 520, יחס של 1:4). **ספר עמר** בהכאה פרטית (**ס** פעמים **ע** וכו') = 47400 = מאה פעמים **דעת** — "דעת

ט תהלים קו, ב.

י הלכות ברכות פ"א הי"א.

יא ובשו"ת דבר אברהם ח"א סי' לד רצה לחדש עוד שמי שמסופק כמה היום לעמר וספר שתי ספירות מספק לא יצא ידי חובה, כיון שגדר הספירה הוא וודאות, "שאין ענין הספירה שיוציא מלות המספר מפיו אלא עניינה שידע ויוחלט אצלו מדעת ומהחלט המנין שהוא סופר ובלאו הכי לא מיקרי ספירה כלל אלא קריאת מלות הספירה הוא דהויא ולא ספירה עצמה", וכן כתבו עוד אחרונים (ראה שו"ת יביע אומר ח"ח או"ח סי' מה, וש"נ). אך כבר הוכיח הדבר אברהם עצמו מדברי בעל המאור והר"ן (פסחים כח, א מדפי הרי"ף) שאינם סוברים כך (שהקשו מדוע בחו"ל לא סופרים שתי ספירות מספיקא דיומא ולא תירצו שאי אפשר לספור מספק). כלומר, אע"פ שספירה היא פעולה של דעת מכל מקום ניתן לעשותה על הספק, בדרך תנאי. שהרי גם במעשים שצריך גמירות דעת מוחלטת מכל מקום ניתן לעשותם בתנאי (כמו קרבן "לשם מי שהוא", או תנאי בגיטין ובקנינים וכו'). פירוש הדבר שכל על תנאי הופך את ה'ספק' למעין 'ודאי', וכן בספירת העומר במקום ספק יש בכח האדם־המדבר לבטל לחלוטין את האמירה שאינה נכונה ולהשאר רק עם האמירה הנכונה (וכמו ביום טוב שני של גלויות שנעשה משום "ספיקא דיומא" לפי נגלה, אלא שלפי נסתר הארת היום טוב דאורייתא של יום אחד מאירה ממש בשני ימי ימים טובים של גלויות). והנה, השרש **ספר** קרוב ל־**ספק** (**ק־ר** הן אותיות סמוכות), ויש לדרוש "עת לעשות לה' הפרו תורתך", **עת** ר"ת **ת**נאי, "ה**פרו**" אותיות **פר** של ס**פר**, ספירה על תנאי.

יב ליקוטי שיחות חכ"ג פרשת אמור שיחה א.

יג תהלים יט, ג. פשט הפסוק הוא שהימים והלילות מדברים, אך רש"י מפרש שהכל מכוון גם לבני האדם. גם לפירושו, האדם אינו מוזכר בפירוש, כי בהסתכלותו במעשה בראשית הוא מגיע לבטול וכמאן דליתא דמי...

קנית מה חסרת", כמו שהתבאר שהספירה היא בדעת גמורה דווקא (מאה פעמים, 'מאה אחוז דעת').

ספירה מחשיבה

בסגנון נוסף: לספור משהו היינו להחשיב אותו — **ספירה** = **מחשבה** גם במשמעות של חשיבות — שיהיה בעל חשיבות כ"דבר שבמנין" שאינו בטל[יד] (וכמו בלשון המדוברת כשאדם אומר 'אני סופר אותך' היינו אני מחשיב אותך). לכן סובר הלבוש שאין די בזה להיות שומע כעונה, שאמנם השומע הוא כאומר אבל אינו מחשיב את הדבר עד שיאמר ממש בפיו.

על ידי ספירת היום והחשבתו הוא נעשה מאיר, כמבואר ש"וספרתם" הוא מלשון הארה (כמו אבן ספיר). המחשה לספירת־החשבת הימים יש בדברי הרבי הרש"ב המובאים בלוח היום יום (א' אייר): אמרו פעם לפני הרש"ב "חסידי אדמו"ר הזקן היו תמיד סופרים" (לא רק בספירת העומר). האמרה מאד מצאה חן בעיני הרש"ב והוסיף לומר "כך הוא עניין העבודה. השעות צריכים להיות נספרות ואזי הימים נספרים. כשחולף יום צריכים לדעת מה פעלו ומה צריכים להמשיך לפעול. בכלל צריכים לראות שהמחר יהיה הרבה יותר יפה מהיום". קישור הדברים הוא שעל ידי עבודת הספירה־הארה של היום הזה נעשה המחר יפה ומאיר עוד יותר מהיום (בדברי הרש"ב במקורם באידיש "יפה יותר" היינו "א סך שענער", שיין באידיש, כמו shine באנגלית, הוא גם לשון אור) — כרמוז ב"וספרתם לכם ממחרת השבת", להאיר את מחר, כאשר הכח לכך הוא מ"השבת" (שהרי "מינה מתברכין כולהו יומין"[טו]).

ועוד בענין החשיבות: השרש **ספר** קרוב לשרש **ספן**[טז], "דבר ספון" היינו דבר חשוב[יז]. ספון בתנ"ך הוא גנוז ונסתר, כמו צפון (חלוף ס־צ באותיות השיניים)[יח] — יש דבר ספון בלב ("בלבי צפנתי אמרתך"[יט]) והספירה בפה מחשיבה אותו ומגלה אותו מהעלמו להיות "ליבא לפומא גליא". בהקשר זה: קץ הגאולה הוא דבר הצפון בלבו של הקב"ה, "יום נקם בלבי ושנת גאולי באה"[כ], וגילוי הגאולה הוא "ליבא לפומא גליא"[כא]. על כן ימי ספירת העומר, בהם מגלים בפה את הצפון בלב, מסוגלים ביותר לביאת המשיח[כב], שיהיה "זכו אחישנה"[כג] דווקא עד ש"הנה הנה משיח בא"[כד] (בא היום, שעל זה שייך הגילוי בפה). כך יש לדרוש את דברי המשיח לרבי יהושע בן לוי שהוא יבוא "היום", ופירש אליהו הנביא "היום אם בקולו תשמעו"[כה] — אם בספירתכם "היום יום אחד לעמר" תשמעו את "קולו" של הקב"ה (אנו סופרים את ספירתו של הקב"ה!) אשר סופר ומחשיב את היום הזה כיום בואו של משיח, אזי משיח יבוא באמת היום הזה ממש.

ספירה מצטברת

ספירת העומר אינה רק ספירת כל יום ויום בפני עצמו, אלא ספירה 'מצטברת' והולכת (השרשים **ספר־צבר** קרובים בלשון הקדש), כל יום בנוי כנדבך על גבי כל הימים שקדמו לו,

---

יד ראה אנצ"ת ח"ו בערך 'דבר שבמנין'.

טו ע"פ זהר ח"ב סג, ב.

טז אותיות ר־ן מתחלפות בלמנ"ר.

יז מגילה ו, א רש"י ד"ה שפוני.

יח כמו "חלקת מחקק ספון" (דברים לג, כא).

יט תהלים קיט, יא.

כ ישעיה סג, ד.

כא ראה סנהדרין צט, א "ללבי גליתי". מדרש תהלים ט "לפי שכתוב כי יום נקם בלבי, ליבא לפומא לא גלי, פומא למאן גלי".

כב באורי הזהר לצמח צדק ח"ב עמ' תתקמה: "ששמעתי מאאזמו"ר ז"ל [אדמו"ר הזקן] אשר הרה"ק ר' אברהם נ"ע ['המלאך'] היה מכוין בימי ספירת העומר על משיח ופעם אחת היה [ר' אברהם] חולה, שלח אותו [את אדה"ז] לילך למקוה ולכוון לפי הספירה של אותו יום", עיי"ש. וראה וכמטמונים תחפשנה במאמר 'אור ואש בל"ג בעומר' עמ' קל.

כג סנהדרין צח, א.

כד מטבע הלשון של הרבי.

כה סנהדרין צח, א.

במיוחד לפי הדעה[כו] שמי שלא ספר יום אחד הפסיד את המצוה מפני שנאמר "תמימות תהיינה", וכבר 'איבד את החשבון'. וכן נוסח הספירה הוא "היום שני ימים לעמר", ולא "יום שֵׁנִי לעמר", כיון שסופרים כעת את שני הימים יחד, וכן הלאה הימים נוספים זה לזה (כמו "בא בימים"[כז] שפירושו בא עם הארת כל הימים[כח]) וכמו שהוסבר שבספירת העומר "המחר" מאיר יותר מהיום (הארה הולכת וגדלה).

נמצא שהספירה של היום אינה עומדת בפני עצמה אלא דעת האדם־הסופר מצרפת את כל הימים שעברו לסך־הכל הנוכחי. ממילא מובן שאי אפשר לצאת בשמיעה מאחר, שהרי האמירה שלו גרידא מבטאת רק את המספר הסדורי של היום הנוכחי ללא 'הצטברות' הימים עד כאן שהיא רק בדעת הסופר, ודוק.

יתרה מזו, כיון שמדובר בהצטברות, הרי הדעת תופסת את סכום כל הימים זה על גבי זה, וכך היום השני הוא "יום אחד" (שספרתי אתמול) ועוד "שני ימים" ובסך הכל שלשה ימים. בדרך זו, עולים כל ימי הספירה (אחד ועוד שנים וכו' עד מ"ט) לסכום של 1225, והוא ציור 'משולש' של מ"ט. דרך זו מתאימה לחישוב ערכי האותיות בגימטריא ב'מספר קדמי', כלומר **ב** היא **א** ועוד ב דהיינו 3, וכן הלאה.

- לפי האמור, מתבקש להתבונן ברמזי ספירת העומר בחשבון של מספר קדמי. והנה "**וספרתם לכם**" במספר קדמי = 3441 = **א** פעמים **אל** פעמים **אלף**, סוד חשבון האחוריים של **אלף** (דהיינו **א אל אלף**, אלא שאנו מכפילים אותם זה בזה), רמז לאות הראשונה ("אחד לעמר") ההולכת ומתרבה.
- "**וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהיינה**" = 6552 = **יעקב** פעמים **לאה**, יעקב הוא סוד הדעת, "מפתחא דכליל שית"[כט] (שש מדות הלב) ולאה היא סוד 'אותיות המחשבה'[ל], אותיות הספירה, היינו יחוד דעת־מחשבה, וד"ל[לא]. המלים "**וספרתם... התנופה שבע... תהיינה**" = 2184 = **יעקב** פעמים **יב**, **יב** שבטי יעקב. שאר תבות הפסוק = 4368 = **יעקב** פעמים **כד**, **כד** צירופי **יעקב**, יחס של "שלם וחצי"![לב]

חזוק הדעת מפסח

נמצא שענין ספירת העומר הוא לחזק ולהגדיל את הדעת מיום ליום יותר ויותר (על ידי יחודה עם המחשבה־ספירה), שהרי בכל יום הסופר 'מחזיק' בדעתו עוד ועוד ימים, הדעת הנצברת בכל יום 'נמסרת' ליום הבא וכן הלאה, "יום ליום יביע אמר ולילה ללילה יחוה דעת". והרמז: "**שבע שבתות תמימת**" = **ה** פעמים **דעת** (היינו ה' חסדים שבדעת הממתיקים ה' גבורות שבדעת, לאכללא "שמאל דוחה" ב"ימין מקרבת"[לג]).

הכח לכל זה הוא ממצות אכילת מצה בלילה הראשון של פסח ("בערב תאכלו מצת"[לד]), שהיא ראשית כניסת הדעת של הקדושה באדם (שהוא ענין "אין התינוק יודע לומר אבא [אמונה באבינו שבשמים] עד שיטעום טעם דגן [של כזית מצה]"[לה]), כדברי הרבי הריי"צ[לו] שענין

כו בה"ג הלכות מנחות. מובא בטור או"ח תפט.
כז בראשית כד, א.
כח זהר ח"א רכד, א.

כט זהר ח"ב קעז, א.
ל תו"א ויצא כב, ד (ובמאמרי חב"ד רבים); בת עין ויצא ד"ה "וירא ה' כי שנואה לאה"; קהלת יעקב ערך 'אותיות'.
לא והוא סוד "אז ראה ויספרה" (איוב כח, כז) – "ראה" בחכמה (פרצוף יעקב נאצל מהארת אור החכמה כנודע) "ויספרה" בבינה (פרצוף לאה, מחשבה־ספירה) – "אם אין דעת אין בינה אם אין בינה אין דעת" (אבות פ"ג מי"ז), וד"ל. וראה בהמשך על לבוש המחשבה.
לב רק המלה **התנופה** = 546, וכל הפסוק (6552) = 12 פעמים 546. **התנופה** = **ז** פעמים "**הביאכם**" (= 78)!
לג סוטה מז, א; סנהדרין קז, ב; זהר ח"ג קעז, ב.
לד שמות יב, יח.
לה ברכות מ, ב. ראה בראשית רבה טו, ח ובמתנות כהונה שם. וכמבואר בדרושי חסידות רבים, החל מלקו"ת צו יב, ב.
לו ספר השיחות תש"ט עמ' 312 (וראה הוספות לכש"ט [קה"ת] סי' רג).

האמונה והרפואה שבמצה (הנקראת "מיכלא דמהימנותא" ו"מיכלא דאסוותא") הוא "חיזוק הדעת", אלא שתחילה, לאחר יו"ט ראשון של פסח, הדעת היא בקטנות והיא הולכת וגדלה במהלך ימי הספירה, במ"ט שערי בינה, עד חג השבועות. אם כן, כשם שאי אפשר להוציא מישהו אחר באכילת מצה (ואין לך מצוה שבגופו יותר מזה) כך אי אפשר להוציא מישהו אחר בספירת העומר!

בכלל, מפסח ומצה אנו למדים את חשיבות האמירה בפה: פסח היינו פה סח[לז] (ויש לרמז: **סח** ר"ת **ס**פירה **ח**שיבות, כמוסבר שהספירה פירושה חשיבות). זוהי הקדמה נצרכת לספירת העומר הנעשית בפה מלא עד שמגיעים למתן תורה (כאשר **אמירה** ועוד **ספירה** = **תורה**).

- ספירת העומר, "וספרתם לכם", קשורה לסוד "סופר ספר ספור" שבהם נברא העולם (כאמור בתחלת ספר יצירה) — סופר בחכמה, ספר בבינה וספור בדעת, ועל הכל להיות ספיר, לשון בהירות ("וספרתם לכם" — להאיר באור בהיר את ה"לכם"). הפשט של ספירת העומר הוא סופר, ומזה מגיעים למתן תורה, ספר (ספר התורה). אכן, כל זה נעשה בהמשכת הספור של יציאת מצרים, המתחיל בליל הסדר בו "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח"[לח], ונמשך במ"ב מסעות (המשך יציאת מצרים) שהם סוד כוונת מ"ט ימי הספירה (מ"ב מסעות ועוד שבעה כוללים)[לט].

מחשבה דבור ומעשה

נחזור לגוף החילוק בין ספירה לענינים אחרים של אמירה שבהם שייך שומע כעונה.

מצד אחד, הוסבר שספירה עיקרה בדעת הסופר ומחשבתו, ולא הדבור לבדו. מצד נוסף, הספירה אינה רק דבור אלא פעולה (לספור את היום). אכן, שני הדברים עולים בקנה אחד: הספירה בהיותה פעולה היא ממוצע בין דבור למעשה (דבור שהוא כמעשה), אך כלל גדול הוא[מ] שלדבר הממוצע יש שרש מעל לשני הדברים שהוא מתווך ביניהם, וכן לספירה יש שרש במחשבה שמעל הדבור, כרמז המובהק **ספירה** = **מחשבה**.

כלומר, יש מחשבה־דבור־ומעשה, שלשת לבושי הנפש — הספירה שייכת מצד אחד למחשבה (הלבוש העליון, המתאחד עם הנפש) מחשבה ההופכת לדבור, ומצד שני שייכת למעשה, דבור ההופך למעשה (הלבוש התחתון, הנפרד).

כיון שבאנו לכאן, ניתן לתלות את מחלוקת הפוסקים בנקודה זו גופא. מצד שרש הספירה במחשבה, מתאים לשייך אותה לדבור (שהרי המחשבה קרובה יותר לדבור מאשר למעשה) ולומר שומע כעונה כמו בכל דבור, כדעת הפר"ח. ואילו מצד שייכות הספירה למעשה יש לומר שאין שייך בה דין שומע כעונה כדעת הלבוש. אכן ניתן לומר בדרך הפוכה: דווקא מחשבה מחוברת יותר לדרגת המעשה בפועל, מפני שיש קשר ישיר בין מחשבה למעשה ב'דילוג' על הדבור, כמו "הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה"[מא], "סוף מעשה [דוקא] במחשבה תחלה"[מב]. בקיצור: ניתן לומר שמחשבה היא כדבור וניתן לומר שמחשבה היא כמעשה, ושוב ניתן לומר שבזה נחלקו כיצד להתייחס לספירה (הקרובה למחשבה).

לז דרושי האריז"ל לפסח (בשעה"כ ובפע"ח).
לח נוסח הגדה של פסח.
לט ראה תקו"ז תקון יט (לח, ב). וכמבואר בשעה"כ דרושי ספירת העמר.

מ סה"מ תקס"ה ח"ב עמ' תריב; מאמרי אדה"א שמות ח"א עמ' רמח; במדבר ח"ב עמ' תשכו. ובכ"מ.
מא ע"פ קידושין מ, א.
מב פיוט "לכה דודי".

פרקי אבות

פרק ד, משנה ב

שכר עברה

בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר הֱוֵי רָץ לְמִצְוָה קַלָּה
וּבוֹרֵחַ מִן הָעֲבֵרָה, שֶׁמִּצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה
וַעֲבֵרָה גּוֹרֶרֶת עֲבֵרָה, שֶׁשְּׂכַר מִצְוָה מִצְוָה
וּשְׂכַר עֲבֵרָה עֲבֵרָה.

השכר שבעִנּוּש

הרע"ב מפרש "ושכר עברה עברה, והשכר וההנאה שמגעת לו לאדם בעשית העברה נחשב לו כעברה בפני עצמה, ולוקה על העברה שעשה ועל השכר וההנאה שמקבל בעשיתה". פירוש זה הוא על דרך הנאמר בריש פרק ב: "והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה כנגד הפסדה".

אבל יש לפרש "שכר" כפשוטו — ההפך מ"עִנּוּש".

על פי פשט, "שכר" הוא דבר טוב, תגמול־תשלום של השי"ת — שהוא עצם הטוב, וטבע הטוב להיטיב טובה אמתית ונצחית — לאדם (פסגת כל מעשה בראשית). ה' ברא את האדם לכבודו וחנן אותו בדעת, דהיינו בבחירה חפשית, אך הוא שם ידו על החלק הטוב, שיבחר בטוב ויזכה לקבל שכר טוב (בסוד "כִּי אַתָּה תְשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ", כידוע פירוש הבעל שם טוב בזה, כאילו שהאדם עשה את הכל).

גם כשאדם בוחר ברע, לעתיד יתגלה שכל כוונתו היתה לטובה וממילא מגיע לו שכר טוב, גם על העברה שעשה! כל ההבדל הוא שהשכר על הבחירה בטוב הוא בדרך אהבה ואילו השכר על הבחירה ברע הוא בדרך יראה, שכר שמעורר "פחד".

ומהו בעצם השכר הטוב על מעשה העברה? הכרתו של האדם שחטא לה', המביאה אותו לשפלות באמת ומעוררת אותו לתשובה מקרב איש ולב עמֹק, כאשר "מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו".

לעיין בענש

אפילו את המלה "ענש" עצמה נדרוש מלשון שכר: **ענש** נוטריקון "**עיין שם**" (אי אפשר לדעת מהמופיע על אתר בלבד, חייבים לעיין שם) — כאשר תעיין שם תגלה שהענש הוא בעצם שכר טוב.

העיון "שם" היינו עבודת "וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ" — עבודת התשובה אל ה', תשובה מאהבה.

ויש להבהיר ש"שכר" אינו בהכרח "פרס", עליו נאמר (בריש פרק א) "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס". "על מנת לקבל פרס", לשון חלק־פרוסה (בלבד), היינו בתודעת־כוונת האדם המקיים את המצוה. לעומת זאת, "שכר" היינו גילוי אלקות בדרך של אתערותא דלעילא, מתנת שמים (הבלולה אש ומים, תוספת דחילו ורחימו), 'כוונת' השי"ת (שלשם כך ברא את העולם — להיטיב לברואיו).

שכר טוב ושכר טוב מאד

ורמז: **שכר** עולה 520, 20 פעמים שם **הוי'** ב"ה (המהוה את העולם תמיד — כאשר עצם פעולת ההויה הוא שכר למציאות, "באשר הוא שם", וד"ל). **ענש** עולה 420, 20 פעמים שם **אהיה** ב"ה. שם הוי' ב"ה הוא שם החכמה, כמ"ש "הוי'

המשך בעמ' 31 <<<

הסיפור החסידי

רבי שמואל מקארוב | החשבון היה נכון

רבי שמואל מקארוב נולד בשנת תק"כ לערך, לאביו ר' אברהם ישעיה ולאמו טובה. היה מתלמידיהם של רבי אלימלך מליז'נסק והחוזה מלובלין. בראשית דרכו התגורר בניישטאט הסמוכה לקרקוב. כאשר הגיע לראשונה אל רבי אלימלך, אמר לו רבו כי נודף ממנו "ריח נבילה", ורמז בכך למידת הגאווה. לאחר שעבד על תיקון מידה זו החל רבי מנחם מנדל מרימנוב לקרבו, ובהמשך זכה גם לקירובו של רבי אלימלך עצמו ואף שימש אצלו כבעל תפילה בימים הנוראים. לאחר הסתלקות רבי אלימלך דבק בחוזה מלובלין, ולאחר פטירת החוזה בשנת תקע"ה החל להנהיג עדת חסידים בקארוב, בה שימש קודם לכן כרב, ולאחר מכן בסוקולוב ובוונגרוב. חיבר קונטרס בשם 'שיר לחסידים', שבו ביטא בדרך שיר את יסודות עבודת החסידות. נסתלק בי"ד באייר תק"פ ומנו"כ בוונגרוב.

כשהיה רבי שמואל רב בעיר קארוב, היה תלמיד החוזה מלובלין. בת בוגרת היתה לו, ולא היתה לו נדוניא עבורה — ומשום כך השפיעה עליו הרבנית שיסע לוורשה אל אחיו העשיר, ויבקש ממנו עזרה להוצאות החתונה.

רבי שמואל לא ראה את אחיו זה יותר מעשרים שנה, וגם קשר מכתבים לא היה ביניהם. עם זאת, למרות שמאנשים אחרים לא רצה לקבל דבר, הסכים רבי שמואל לצאת לדרך ומכר כרים וכסתות כדי לממן את הנסיעה לוורשה.

כשעמד כבר בעגלה וחיכה לרבי שמואל סמוך לביתו, הוא לקח את טליתו ותפיליו והתכונן לצאת, אך קודם הניח ידו על המזוזה ושקע בהרהורים זמן ממושך. לאחר מכן שב על עקבותיו, פתח שנית את הספר וחזר ללמוד... צעקה הרבנית: הלא מכרנו את הכרים והכסתות, ומדוע שינית לפתע את דעתך ואינך רוצה לנסוע? אך הוא לא ענה.

בעל העגלה המתין עוד ועוד, ומשראה כי רבי שמואל אינו עולה על העגלה נסע לדרכו. כשהרבנית נוכחה לדעת שהחליט לא לנסוע וזוהי עובדה שאין לשנותה, בקשה ממנו שיסביר לה מדוע הסכים מקודם לנסוע ופתאום התחרט.

ענה לה רבי שמואל: כאשר צעקת לא השבתי לך, אמנם כשאת שואלת בנחת אסביר לך את הענין. כתיב "כשאתה יוצא לדרך, המלך עם קונך וצא", לכן כשיצאתי ושמתי ידי על המזוזה נמלכתי אם אני צריך לנסוע או לא. וחשבתי אז, אני נוסע לאח שאיני יודע אפילו אם הוא חי או לא; ואפילו עוד חי מי יודע אם עודנו עשיר? כי הכסף זז, פעם אצל זה ופעם אצל אחר; אפילו הוא חי והוא עשיר, מי יאמר שיתן לי הסכום הדרוש לנדוניא ולהוצאות החתונה? יתכן שישתתף בסכום קטן ולא ירצה לתת סכום גדול כזה.

אבל הקב"ה חי, שנאמר "חי אני נאם ה'"; כסף יש לו, שנאמר "לי הכסף והזהב נאם ה'"; רק השאלה אם ירצה לתת לי או לא — ולמה לי לנסוע ולכנס לכל כך ספיקות, אם חי עדיין, אם הוא עשיר עדיין, אם ירצה לתת? אבקש את בקשתי מהשי"ת והוא בטח יכול לתת לי.

ענתה לו: החשבון הוא טוב מאד אבל כסף

נערך ע"י יהודה הס.

מנלן? אמנם ר׳ שמואל התחיל בלימודו כנהוג. כעבור כמה ימים הופיע פריץ אחד ובקש לדבר עם הרב, ונכנס להרב וסיפר לו שהיות והפריץ מקארוב יש לו אדמות במחוז שלו המפרידים בין אדמותיו, ורצונו לקנותם כדי שיהיה לו שטח אחד בלי הפסק.

והיות והפריץ מקאריב יוצא היום לצייד, הוא רוצה להפגש אותו ג״כ בתור צייד, ואז יוכל להציע לו דרך אגב הצעה שימכור לי האדמות שלו. כי פריץ פולני טוב, אם אבוא באופן ישר שאני רוצה לקנות ממנו האדמות, ידרוש סכום עצום, אבל בדרך אגב נוכל לבא לידי השוואה.

ובכן, אמר הפריץ, היות והבאתי אתי שתי שקיות דינרי זהב (כנהוג בזמנים ההם, שהי׳ מטבעות זהב עובר לסוחר), רוצה אני להפקיד את השקיות אצל הרב, כי יודע אני שהרבנים היהודים אנשים ישרים והכסף בטוח. יקבל הרב את הפקדון, ובעד כל יום שיהיו אצלו השקיות יקבל דינר זהב מתוכן.

ר׳ שמואל פתח המגירה של השולחן, והכנים בתוכה שתי השקיות עם הדינרי זהב. עברו הרבה ימים, והפריץ לא הופיע. התחיל ר׳ שמואל לחקור ולדרוש אם הפריץ של קארוב כבר חזר מצידו, ונודע לו שהפריץ מקארוב בכלל לא יצא לצייד, וכי גם הפריץ שהפקיד הדינרים לא נודעו עקבותיו ובכל האזור לא ראו שום תנועה של ציידים.

כשבאה ידיעה זו לבית הרב, נכנסה הרבנית אליו ואמרה: כנראה שהקב״ה נתן לך מה שבקשת! אך הוא ענה לה: לא אשתמש עם הכסף לפני שאסע להחוזה. הוציא מהשק כמה דינרים לפי הימים שהיו אצלו השקיות, שכר עגלה ונסע להחוזה. כשרק פתח דלת הכניסה אל בית הרב, אמר לו החוזה: שמולקע, החשבון הוא אמת (דער חשבון איז וואהר)! הקב״ה חי ויש לו כסף וזהב כמו שנאמר ״לי הכסף והזהב״, ונתן לך. תשתמש עם הכסף בשמחה ובבריאות.

(זכרונם לברכה)

פרנסתו של יהודי קשורה לסוד ירידת המן, אשר ירד ״להודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על מוצא פי ה׳״. הוא נועד לנטוע בנו את ההכרה כי גם בארץ ישראל, בה מגדלים תבואה ועוסקים במלאכה, הפרנסה מגיעה משמים בלבד.

במאמר משנת תשל״ו, מסביר הרבי מליובאוויטש כי עניינו של המן הוא בטול ובטחון. ביחס ליום הנוכחי, המן מבטא ביטול — שכן האוכל מגיע אלי כמתנת חינם מן השמים, וכאשר הוא נגמר אין לי דבר משלי עבור יום המחרת. ביחס ליום הבא, נדרש ביטחון — בכך שהקב״ה, בטובו, יפרנס אותי גם הלאה. הבטחון הזה, הוא עצמו הגורם לכך שיומשך שפע חדש משמים.

והנה, שני סוגים של צדיקים ישנם: כאלה הנדרשים ל׳כלי׳ גשמי שיכיל את השפע, פעולה כלשהי שנעשית כדי שהפרנסה תגיע אליהם; וישנם צדיקים שאינם זקוקים לכך — כמו אותם צדיקים, שהמן שבמדבר ירד בתוך אוהלם והם לא נדרשו אפילו ללקט אותו.

בתחילה, סבר רבי שמואל כדעת אשתו — שהוא מן הצדיקים הנדרשים לפעולה גשמית עבור פרנסתם. אך לאחר ש״נמלך עם קונו״, הבין כי תפקידו שונה והמשיך לשבת על התורה במנוחת הדעת.

(שבת חתן, י״ג שבט תשע״ו)

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

תגובה אימפולסיבית

ראיתי שמוסבר בחסידות על הציווי "ולא תתורו" שברגע הראשון שרואים בלי כוונה דבר שלא צריכים לראות, וזה לא בשליטה אז לא על זה נאמר האיסור, אלא על הבחירה להמשיך ולהסתכל/לשמוע ברגע השני ואילך.

האם נכון לקחת את זה כעיקרון גם על דברים אחרים בחיים הכרוכים בתגובה אימפולסיבית/טבעית ברגע הראשון, כמו למשל בהלה וצעקה על ילד ששבר משהו, והעבודה היא ברגע השני, כשאפשר כבר לפעול באופן של "מח שליט על הלב"?

מענה:

על תגובה אימפולסיבית כגון צעקה על ילד ששבר משהו כן צריך לשלוט, זה לא כמו ראיית דבר אסור ברגע ראשון שכלל לא נמצאת בשליטת האדם (אלא אם כן יסגור את עיניו כל היום, כמו שבאמת עשו כמה צדיקים). לא כתוב בתורה 'לא תראו' אלא "לא תתורו אחרי גו'" — תתורו משמע ברצון.

שאלת־המשך:

איך אפשר לשלוט על התגובה הראשונית הטבעית, ברגע הראשון? זה נשמע כח לא אנושי, או סוג של אדישות קיצונית.

מענה:

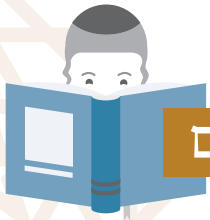
אימפולסיביות היא אמנם טבע ראשון, אך טבע לא מתוקן. כפי שהסברנו פעמים רבות (בכלל ובנוגע לאימפולסיביות בפרט [וראה חוברת עידון המדות עמ' יח]), צריך להגיע ל**טבע שני**, בגימטריא **אמת**. המנעות מתגובה אימפולסיבית איננה אדישות כלל, אלא אדרבה, זוהי גדלות מוחין. אימפולסיביות היא קטנות מוחין.

כל כוונת־תיקון ספירת העומר היינו לצאת מקטנות מוחין לגדלות מוחין, כדי לקבל את התורה בגדלות מוחין (גדלות שני מצד אבא, שהיא ראית המהות — כשהילד שבר את הכוס רואים משהו אחר לגמרי, מהרגע הראשון כבר רואים את ההשגחה והטוב שבזה) בשמחה ובפנימיות. כמובן, אם יש במעשי הילד סכנה כל שהיא רצים מיד להציל כו', עם כל הרגש הגדול של אהבת ישראל כו'.

ברכה למסיבת סידור

ברכה לכל הילדים המתוקים שיתפללו מתוך הסידור החדש בשמחה ובבטחון, שה' יתברך שומע תפלות כל פה, ישמע את תפלותיכם.

ה'שער' של המלה תפלה הוא **פל - פה לב** - צריך שיהיו פיו ולבו שוים בהתחנן האדם לאבינו שבשמים שירחם עלינו ויביא לנו תיכף ומיד ממש את משיח צדקנו!

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַפָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

אֵין מַצָּה אֲבוּדָה

שָׁלוֹם יְלָדִים!

בְּיוֹם שִׁשִּׁי הָאַחֲרוֹן, י"ד בְּאִיָּר, חָל **פֶּסַח שֵׁנִי**. בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, מְשַׁמֵּשׁ יוֹם זֶה תַּחֲנָה נוֹסֶפֶת לְהַקְרָבַת קָרְבַּן הַפֶּסַח עֲבוּר אֵלּוּ שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְהַקְרִיב אוֹתוֹ בְּחַג הַפֶּסַח, כְּגוֹן שֶׁבְּלֵיל שַׁבָּת זוֹ אֲמוּרִים לְהָסֵב מְבִיאֵי הַקָּרְבָּן וּלְאָכְלוֹ עִם מַצּוֹת וּמְרוֹרִים. כַּיּוֹם, עַד שֶׁיִּבָּנֶה בְּמְהֵרָה הַמִּקְדָּשׁ, אָנוּ מְצַיְּנִים אֶת הַיּוֹם רַק בַּאֲכִילַת מַצּוֹת, זֵכֶר לְפֶסַח שֵׁנִי.

לָמָּה נֶעֱרָץ?

הַאִם אַתֶּם מַכִּירִים עוֹד חַג כָּזֶה? הַאִם נִתְקַלְתֶּם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה נוֹסָף אוֹ בְּ׳סֻכּוֹת שֵׁנִי׳? הַהִזְדַּמְּנוּת הַנּוֹסֶפֶת שְׁמוּרָה לְחַג הַפֶּסַח. לֵיל הַסֵּדֶר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה בְּעֶצֶם עֲבוֹדַת ה' הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל. צְלִיַּת הַפֶּסַח וַאֲכִילָתוֹ בְּלֵיל ט"ו נִיסָן הָיוּ הַמִּצְווֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁהִצְטַוִּינוּ. וְהִנֵּה, שָׁנָה לְאַחַר מִכֵּן אָנוּ מוֹצְאִים יְהוּדִים שֶׁלֹּא הִקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּן הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ וּפִסְפְּסוּ אֶת הַהִזְדַּמְּנוּת.

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

לָמָּה? כִּי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁכֻּלָּם הִקְרִיבוּ הֵם הָיוּ טְמֵאִים. עֲבוּרָם נִתְּנָה הַזְדַּמְּנוּת שְׁנִיָּה בְּפֶסַח שֵׁנִי.

בְּדֶרֶךְ כְּלָל הָעִקָּרוֹן בְּהַקְרָבַת הַקָּרְבָּנוֹת הוּא "עָבַר זְמַנּוֹ — בָּטֵל קָרְבָּנוֹ". זֶהוּ, פִּסַפַּסְתָּ? עָלֶיךָ לְהַמְתִּין לַשָּׁנָה הַבָּאָה. אֲבָל אוֹתָם אֲנָשִׁים טְמֵאִים הִתְיַצְּבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וְלֹא וִתְּרוּ. "לָמָּה נִגָּרַע?!", הֵם תָּבְעוּ בְּלַהַט. הַיִּתָּכֵן? אֲנַחְנוּ לֹא יְהוּדִים? לֹא מַגִּיעַ לָנוּ?

מָה אֲנִי לוֹמֵד מִכָּךְ? שֶׁ**אֵין דָּבָר כָּזֶה אָבוּד**. מִי שֶׁלֹּא מְוַתֵּר, שֶׁמִּתְעַקֵּשׁ וְלֹא מִתְיָאֵשׁ — מְקַבֵּל! ה' מְשַׁנֶּה עֲבוּרוֹ אֶת הַכְּלָלִים וּמוֹסִיף בִּזְכוּתוֹ מִצְוָה מְיֻחֶדֶת בַּתּוֹרָה! אָז נָכוֹן שֶׁעַקְשָׁנוּת הִיא לֹא תָּמִיד מִדָּה טוֹבָה, אֲבָל כַּאֲשֶׁר מְדֻבָּר בְּעִנְיְנֵי קְדֻשָּׁה — הִיא הוֹפֶכֶת לִמְבֹרֶכֶת!

אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת שֶׁל חֹכֶא

אוֹתָם אֲנָשִׁים שֶׁבָּאוּ בִּתְבִיעָה לְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָיוּ טְמֵאִים. הֵם עָסְקוּ בְּקִבּוּרַת מֵת מִצְוָה וְנִטְמְאוּ בְּטֻמְאַת הַמֵּת, וְלָכֵן נֶאֶסְרוּ בְּהַקְרָבַת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ. אֲבָל

כַּאֲשֶׁר מֹשֶׁה רַבֵּינוּ מְבַשֵּׂר לָהֶם עַל הָאֶפְשָׁרוּת הַמְיֻחֶדֶת שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם הוּא מוֹסִיף לָרְשִׁימָה עוֹד נִמְעָנִים, וְכָךְ הוּא אוֹמֵר: "אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם". מִי שֶׁמְּדַיֵּק בַּפָּסוּק מְזַהֶה בּוֹ לֹא פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה מִקְרִים שׁוֹנִים: "טָמֵא לָנֶפֶשׁ", "בְּדֶרֶךְ רְחֹקָה", "לָכֶם", "לְדֹרֹתֵיכֶם".

הַמִּקְרֶה הָרִאשׁוֹן הוּא שֶׁל מְבַקְּשֵׁי הַבַּקָּשָׁה: מִי שֶׁנִּטְמָא. מָה זֶה אוֹמֵר לִי הַיּוֹם? טֻמְאָה הִיא **מַצָּב שֶׁל אֲטִימוּת**. הַלֵּב שֶׁלָּנוּ חַי וּפוֹעֵם וְגַם הַמֹּחַ עוֹבֵד לְלֹא הַפְסָקָה, אֲבָל יֵשׁ מַצָּב שֶׁהַפְּעִילוּת שֶׁל שְׁנֵיהֶם אֵינָהּ מֻרְגֶּשֶׁת. מָתַי? כַּאֲשֶׁר הֵם מִתְבַּסִּים בְּמַעֲטֶה הַמַּסְתִּיר וְאוֹטֵם אוֹתָם. לְדֻגְמָה, כְּשֶׁאֲנִי נִזְכָּר בְּשָׁעָה תֵּשַׁע בָּעֶרֶב שֶׁלֹּא לָמַדְתִּי כְּלוּם לַמִּבְחָן מָחָר וְרַק אָז פּוֹתֵחַ אֶת הַמַּחְבֶּרֶת כְּדֵי לִלְמֹד וּלְהִתְכּוֹנֵן אֵלָיו — אֲנִי כְּבָר לֹא קוֹלֵט כְּלוּם. הָעֲיֵפוּת מַכְרִיעָה אוֹתִי וְהַמֹּחַ נַעֲשֶׂה מַמָּשׁ אָטוּם, כָּךְ שֶׁשּׁוּם חֹמֶר לֹא נִקְלָט בּוֹ. זֶהוּ סוּג שֶׁל "טִמְטוּם הַמֹּחַ". וּמַהוּ "טִמְטוּם הַלֵּב"? אֲנִי מֵבִין הֵיטֵב אֶת מָה שֶׁמֻּסְכָּר לִי אֲבָל לֹא מַצְלִיחַ לְהַרְגִּישׁ אוֹתוֹ וּלְהִתְחַבֵּר אֵלָיו. אֲנִי מְסֻגָּל לִשְׁמֹעַ בְּשׁוֹרָה טוֹבָה וּמְשַׂמֵּחַת, אֲבָל הַלֵּב שֶׁלִּי לֹא מַרְגִּישׁ כְּלוּם. אֲנִי רוֹצֶה מְאוֹד לְהִתְפַּלֵּל בְּכַוָּנָה, אוֹמֵר כָּל מִלָּה וּמִלָּה מֵהַסִּדּוּר, אֲבָל הַלֵּב נִמְצָא בְּמָקוֹם אַחֵר. לֹא נִפְתַּח, קָשֶׁה כְּמוֹ בְּלוֹק...

נִשְׁמָע מְאַתְגֵּר? יֵשׁ מִקְרִים קָשִׁים מֵאֵלּוּ... כִּי גַּם בְּמַצָּב אָטוּם שֶׁל טִשְׁטוּשׁ, לְפָחוֹת אֲנִי עֲדַיִן נִמְצָא עַל הַמַּסְלוּל, לֹא יָרַדְתִּי מֵהַדֶּרֶךְ. אֲבָל מִי שֶׁנִּמְצָא בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה כְּבָר נִמְצָא בְּמַצָּב קָשֶׁה יוֹתֵר. הוּא אֵינוֹ אָטוּם, אֶלָּא **אָבוּד**. מַכְשִׁיר הַנְּווּט שֶׁלּוֹ אִבֵּד אֶת הַקְּלִיטָה וְהַסַּמָּן שֶׁמַּכְשִׁיר מִסְתּוֹבֵב סְבִיב עַצְמוֹ... אוֹתוֹ 'רָחוֹק' כְּבָר שׁוֹכֵחַ שֶׁיֵּשׁ תּוֹרָה וְשֶׁיֵּשׁ מִצְווֹת, אֲבָל בֶּאֱמֶת גַּם הוּא אֵינוֹ אָבוּד, גַּם לוֹ נִתְּנָת הִזְדַּמְּנוּת שְׁנִיָּה.

מַצָּבוֹ שֶׁל מִי יוֹתֵר חָמוּר מִמֶּנּוּ? מִי שֶׁטּוֹעֵן שֶׁהוּא כְּלָל אֵינוֹ מְעֻנְיָן לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ. לֹא שֶׁהוּא אִבֵּד אוֹתָהּ, הוּא פָּשׁוּט **בּוֹחֵר שֶׁלֹּא לָלֶכֶת בָּהּ**. זֶה נִקְרָא מֵזִיד, מִי שֶׁעוֹבֵר עַל רְצוֹן ה' מִתּוֹךְ יְדִיעָה וְחֹסֶר אִכְפַּתִיּוּת. יֵשׁ מִקְרִים חֲמוּרִים בָּהֶם נַעֲשׂוֹת אוֹתָן עֲבֵרוֹת בְּדַוְקָא, בְּמַטָּרָה לְהַכְעִיס וּלְהַרְגִּיז. הוּא לֹא סְתָם "בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה", אֶלָּא הוּא יוֹדֵעַ מַהוּ "לָכֶם", אֲבָל טוֹעֵן שֶׁאֵינוֹ שַׁיָּךְ לְכָךְ, אַף שֶׁהוּא יוֹדֵעַ אֶת חֲמֻרַת הָאִסּוּר. הַאִם אָדָם כָּזֶה אָבוּד? לֹא! פֶּסַח שֵׁנִי נוֹתֵן גַּם לוֹ הִזְדַּמְּנוּת נוֹסֶפֶת.

וּבְכָל זֹאת יֵשׁ רְחוֹק גָּדוֹל יוֹתֵר וּמְסֻכָּן מִכָּךְ. שִׂיא הָרְחוֹק הוּא כַּאֲשֶׁר הַחֵטְא מִשְׁתָּרֵשׁ אֵצֶל הָאָדָם וְהוֹפֵךְ אֶצְלוֹ לְרִגְילוּת. הוּא לֹא מִתְוַכֵּחַ אִתְּךָ, הוּא לֹא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא צוֹדֵק יוֹתֵר מִמְּךָ — הוּא פָּשׁוּט הִתְרַגֵּל. מֵרֹב זֶה וְאֵילָךְ הוּא מְשֻׁכְנָע שֶׁלֹּא רַק הוּא הַשּׁוֹנֶה, הַיּוֹצֵא מִן הַכְּלָל, אֶלָּא שֶׁכָּךְ הִיא הַהִתְנַהֲגוּת הָרְגִילָה וְהָרְצוּיָה. בְּדִמְיוֹנוֹ מְשֻׁכְנָע

כִּי כָּךְ הָיָה מֵאָז וּמֵעוֹלָם וְכִי **עַל כֵּן לְסַגֵּל אֶת אוֹתָהּ הִתְנַהֲגוּת רָעָה**. זֶה כְּבָר מַצָּב בּוֹ הַדֶּרֶךְ הָרְחוֹקָה הָפְכָה לְהִיוֹת "לְדוֹרֹתֵיכֶם". אֲבָל... גַּם לְמִי שֶׁנָּפַל לְשִׁבּוּשׁ זֶה יֵשׁ סִכּוּי בְּפֶסַח שֵׁנִי!

אֵין כָּךְ קְרוּיִים פָּנִים

בְּיוֹם שִׁשִּׁי יָחוּל עוֹד אֵרוּעַ חָשׁוּב: לְפִי הַמָּסֹרֶת י"ד אִיָּר הוּא גַּם יוֹם הִלּוּלָתוֹ שֶׁל **רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס**. כָּל אֵרוּעַ שֶׁמִּתְרַחֵשׁ הוּא בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, כָּל שֶׁכֵּן כַּאֲשֶׁר מְדֻבָּר בְּאֵרוּעַ כְּמוֹ הִסְתַּלְּקוּת שֶׁל צַדִּיק, וְלָכֵן יֵשׁ קֶשֶׁר בֵּין "אֵין מַצָּב אָבוּד" שֶׁל פֶּסַח שֵׁנִי עִם דְּמוּתוֹ הַפְּלִאִית.

לָמָּה אֲנִי מְכַנֶּה אֶת רַבִּי מֵאִיר 'דְּמוּת פְּלִאִית'? הֶאֱמֶת, לֹא אֲנִי הִתְחַלְתִּי עִם זֶה... הַכִּנּוּי הָרִוַּוחַ בָּעָם יִשְׂרָאֵל לְרַבִּי מֵאִיר הוּא "בַּעַל הַנֵּס". גַּם לְאַבְרָהָם אָבִינוּ, לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וּלְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ אֵרְעוּ נִסִּים, אֲבָל מִבֵּין כֻּלָּם דַּוְקָא רַבִּי מֵאִיר זוֹכֶה לְהִקָּרֵא בְּשֵׁם זֶה. הַנֵּס עָלָיו מְסֻפָּר בַּגְּמָרָא נִקְשַׁר עִם עוֹד מִשְׁפָּט מֻכָּר, הַנֶּאֱמָר בְּעִתּוֹת צָרָה. בְּשָׁעָה שֶׁאָנוּ מִתְקַשִּׁים לְזַהּוֹת תִּקְוָה בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע וְאָנוּ נִזְקָקִים לִישׁוּעָה שְׁמֵימִית הַמִּשְׁפָּט הַמֻּמְלָץ הוּא: "אֶלָּקָא דְּרַבִּי מֵאִיר עֲנָנִי". אָז הִנֵּה לָנוּ דְּמוּת שֶׁל "אֵין מַצָּב אָבוּד!". אַגַּב, עוֹד עֻבְדָּה מְעַנְיֶנֶת: מָעוֹת הַצְּדָקָה שֶׁנֶּאֶסְפוּ בְּרַחֲבֵי הַגּוֹלָה בַּדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים עֲבוּר עֲנִיֵּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִקְרְאוּ "קֻפַּת רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס", וְגַם צְדָקָה זוֹ נִקְשֶׁרֶת עִם סְגֻלּוֹת לִישׁוּעָה מִצָּרָה.

וּמַהִי הַקְּבִיעָה הַכִּי מֻפְרֶכֶמֶת שֶׁשָּׁמַעְנוּ מֵרַבִּי מֵאִיר? שֶׁכָּל יְהוּדִי, גַּם מִי שֶׁנָּפַל לַחֵטְא הֶחָמוּר בְּיוֹתֵר, נִקְרָא בָּנוֹ חֲבִיבוֹ שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ! "'בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם' — **בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ קְרוּיִים בָּנִים**"!

שֶׁנִּזְכֶּה לִרְאוֹת בְּכָל יְהוּדִי בֵּן יָחִיד שֶׁל ה'!

שַׁבָּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

יְכִי

המשך מעמ' 25 <<<

בְּחָכְמָה [יְסַד אָרֶץ]". שם אהיה ("אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה"), השם של יציאת מצרים, לידת העם מתוך רחם האם, הוא שם הבינה ("אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה"). נמצא שהשכר (הגלוי) בא מהחכמה, מוחין דאבא, ואילו ענש, שהוא באמת שכר נסתר (שיתגלה לע"ל, בחינת אמא עילאה), בא מהבינה, מוחין דאמא (דמינה דינין מתערין בעלמא דין).

חכמה ובינה, אבא ואמא, הם "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין". שכר גלוי, חכמה, הוא "טוב" ואילו שכר נסתר (ענש), בינה, הוא "טוב מאד".

רק אחר הגילוי של "טוב מאד" נכנסת שבת קדש — "וַיְכֻלּוּ... וַיְכַל אֱלֹהִים..." (לשון כליון) — אין יותר אלהים, מדת הדין, הכל חסד ורחמים, "יום שכולו ארוך" (אריכות אפים, סוד גילוי חיצוניות כתר־עליון, פרצוף אריך אנפין, הגילוי שכל מה שקרה, גם בסבת הבחירה החפשית של בן האדם, היה רצון השי"ת) "ומנוחה לחיי העולמים" (תענוג, שאינו תמידי, אלא עולה תמיד "מֵחַיִל אֶל חָיִל", ב"אין ערוך", סוד גילוי פנימיות כתר־עליון, פרצוף עתיק יומין, ועד לגילוי רדל"א, סוד האמונה, שהיא־היא התענוג־מנוחה העתידי, וד"ל).

חשבת עכשיו על מישהו? תתפלל עליו!

תפקיד עיקרי של הצדיק בעולם הוא להעלות נשמות שנפלו — נשמות קרובות הקשורות לשרש נשמתו והמבקשות ממנו את עזרתו. כמו מציל מיומן, עליו להזהר מלהסחף אחר אותן נשמות נפולות, אלא להתמיד בדרכו מעלה־מעלה ולהעלות אותן איתו.

בדרך כלל, כשקוראים הדרכות כאלו בספרי החסידות, חושבים שהן מיועדות לצדיק. אני הרי מהנשמות שצריכות להאחז בצדיק כדי שיעלה אותן... אבל באמת "ועמך כֻּלם צדיקים", והעבודה הזו שייכת לכל אחד ואחד.

יסוד דרך הבעל שם טוב הוא האמונה בהשגחה הפרטית ותשומת הלב אליה. ההשגחה היא לא רק במאורעות הסובבים את האדם, אלא גם במה שחולף במחשבותיו. כאשר עולה מישהו במחשבתו — מהעולם הזה או מעולם האמת, מוכר או בלתי־מוכר לו — זהו סימן שעליו לחשוב עליו טובות ולהתפלל עליו (תוך זהירות מנפילה לכעס עליו או להגרות אחרי הרע שבו).

אם מישהו נקרה בדרכי — עלי לעזור לו. אם מישהו נכנס למחשבתי — עלי להתפלל עליו. בזמני גדלות עלי להכיר בגדלותי, ולדעת שאנשים מגיעים אל מחשבותי כדי שאעשה להם טובה. בזמני קטנות, עלי לדעת את קטנותי, ולקוות שאני נכנס למחשבותיהם של אנשים שיעשו לי טובות.

בהדרכה החשובה הזו עוסק השבוע השיעור במאור עינים, הלוקח הדרכות גבוהות שנכתבו לצדיקים ופורט אותן לדרישות אפשריות למימוש בחיי היום־יום שלנו.

להצטרפות למפיצי נפלאות:
itiel@pnimi.org.il
85־bit.ly/niflaot
052־4295164 או סְרקו:

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079־9211452 או 02־5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים